

**„TE ELVEK NÉLKÜL ÉLSZ, ENGEM AZ ELVEIM VISZNEK
A SÍRBA”**

A poszt-szubkulturális fordulat elméletei a hardcore punk és a Straight
Edge tükrében

Jelige: SXE108

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETŐ	3
II. ELMÉLETI BEVEZETŐ	4
II. KÉRDÉSEK ÉS HIPOTÉZISEK	7
III. A KUTATÁS KÖRÜLMÉNYEI, MÓDSZERTANA	9
IV. A HARDCORE PUNK ÉS A STRAIGHT EDGE TÖRTÉNETI KAPCSOLATA	10
V. HARDCORE PUNK MAGYARORSZÁGON	14
V. 1. A magyar hardcore punk rövid története	14
V. 2. A hardcore punk jelenlegi működése és sajátosságai Magyarországon	16
V. 2. 1. A színterek szerepe	16
V. 2. 2. Közösségi élet	18
V. 2. 3. Szubkulturális vállalkozók és szubkulturális mikromédia	19
V. 2. 4. <i>Mainstream</i> versus <i>underground</i>	19
VI. STRAIGHT EDGE MAGYARORSZÁGON	24
VI. 1. Hogyan válik valaki sXe-dzsé? Az absztinencia vállalásának kritériumai	24
VI. 2. SXe-nek maradni – örökre?	28
VI. 3. A sXe interpretációi	30
VI. 3. 1. NSsXe	31
VI. 3. 2. Krishnacore	34
VI. 4. A mozaik összeáll – hogyan definiálja egymást a hardcore punk és a sXe?	36
VII. KONKLÚZIÓ	40
VIII. FÜGGELÉK	44
IX. FORRÁSJEGYZÉK	56

I. BEVEZETŐ

Jelen dolgozat a hardcore punk szubkultúra magyar változatának világába vezeti be olvasóját, különös tekintettel annak Straight Edge-nek nevezett aspektusára, amely – a kifejezés általánosabb értelmében – a hardcore punkhoz kötődő absztinens életformát jelenti. Eredetileg kizárólag ez a jelenség képezte volna a dolgozat tárgyát, a terepmunka során azonban egyértelműen kiderült, hogy a két jelenséget nem érdemes egymástól elkülönítve elemezni. Egymást kölcsönösen definiáló jellegük miatt egyenlő hangsúllyal kell szerepelniük ebben a dolgozatban is. Összefonódásuk vizsgálata – azon túl, hogy egy önmagában is izgalmas kérdésről van szó – lehetőséget ad arra, hogy árnyaltabb képet kapjunk azokról az elméletekről, amelyek meghatározták a szubkultúra-kutatás elmúlt évtizedét. Dolgozatom célja mindezek tükrében az, hogy egy antropológiai terepmunka során, interjúzás és résztvevő megfigyelés útján született anyag ismertetésével és tanulságainak feldolgozásával párhuzamosan az úgynevezett poszt-szubkulturális fordulat egyes elméleteinek alkalmazhatóságát is vizsgálja.

I. ELMÉLETI BEVEZETŐ – A poszt-szubkulturális fordulat

A kilencvenes évek során a *szubkultúra* elméleti keretként való használhatósága kapcsán új koncepciók sokszínű korpusza jelentkezett. Az ezekhez kapcsolódó paradigmaváltást összefoglaló néven poszt-szubkulturális fordulatként emlegeti a szakirodalom. Az új kérdéseket felvető elméletek kiindulópontja az a gondolat, hogy a posztmodern korban azzal párhuzamosan, hogy a közösség és a közösségiség formálódása új alapokra helyeződött, az ifjúsági identitásformálódásban is változások álltak be: az identitás a kulturális hordozók áramlásának felgyorsulásával töredezettebbé, reflexívebbé, képlékenyebbé vált (BENNETT, 2011: 1). Több olyan kulcskonceptió bomlott ki ebből az elméleti alapból, amely a *szubkultúra* fogalmát igyekezett új, a jelen körülményeknek megfelelőbb, kevésbé terhelt kifejezésekkel helyettesíteni.

A paradigmaváltás elnevezésében szereplő *poszt-szubkultúra* kifejezést Steve Redhead vezette be a tudományosságba (BENNETT, 2011: 2). A fogalmat David Muggleton gondolta tovább, aki a nyolcvanas-kilencvenes évekre helyezi a poszt-szubkulturák létrejöttéhez vezető átmenetet (MUGGLETON, 2005: 122). Ezt a korszakot a szubkulturális fragmentáció (*subcultural fragmentation*) korának nevezi, és annak a posztmodern érzékenységnek a kialakulását köti hozzá, amely inkább az individualizmust hangsúlyozza a kollektivitás ellenében. Muggleton szerint a posztmodern szubkultúra-résztevők számára a szubkulturális hitelességnek és elkötelezettségnek nincs különösebb jelentősége, hiszen valósággal lubickolhatnak a szubkulturák választékában, és tetszőlegesen vegyíthetik különböző korok és szubkulturák stílusait. A posztmodern szubkulturális identitás véleménye szerint nem az osztály, a társadalmi nem, vagy az etnikum függvényében konstruálódik, és emiatt a *szubkultúra* megnevezés – melynek fogalmi kereteit a fent említett tényezők alkották – nem alkalmas a posztmodern közösségi lét keretbe foglalására (MUGGLETON, 2005).

Andy Bennett, a terminus másik fő kritikusa szerint mindezekon felül a *szubkultúra* túlságosan átfogó megnevezés: gyakorlatilag a társadalmi élet bármely olyan aspektusára ráhúzható, ahol a fiatalság, a stílus és a zene együttesen jelenik meg, így a mindennapi nyelvezetben való térnyerése miatt, illetve a használat sokféleségéből kifolyólag elvesztette koherenciáját (BENNETT, 2011: 5). Másrészt Bennett nehezményezi, hogy a megnevezés egységesség képzetét idézi elő, holott azok a közösségek, melyeket a *szubkultúra* névvel illetünk, a legkevésbé sem rögzítettek és homogének (BENNETT, 2005: 133). Ehelyett szerinte instabil, változó kötődésekről van szó, a kollektivitásban pedig választott, időleges szerepek és identitások élhetnek meg.

A poszt-szubkulturalista diskurzus másik kuliskoncepciója a *neo-törzs* (*neo-tribe*). A közösségformálódás kapcsán a *törzs* kifejezést Michel Maffesoli (MAFFESOLI, 1996) alkalmazta elsőként *Le temps des tribus* című könyvében, melynek középpontjában a posztmodern hatására új minták nyomán formálódó közösségiség áll. Andy Bennett szerint Maffesoli elképzeléseinek fő erénye abban rejlik, hogy – a *szubkultúra* koncepciójával ellentétben – nem passzív és „kényszerű” (*imposed*) együttlétként képzei el a közösséget (BENNETT, 2011: 3), hanem azt vizsgálja, hogy az hogyan és miért jön létre, illetve ebben a folyamatban milyen tényezők játszanak közre. Bennett ennek megfelelően Maffesoli törzsfogalmát kínálja fel új elméleti keretként. Ezutóbbi szerinte jobban kifejezi a modern fogyasztói társadalom identitásainak időleges jellegét, hiszen a *törzs*

„a szerveződés formáinak számunkra ismerős merevsége nélkül létezik, egyfajta hangulatra, lelkiállapatra utal, és inkább olyan életstílusokon keresztül jut kifejezésre, amelyek a megjelenést és formát részesítik előnyben.” (MAFFESOLI, 1996: 98, idézi BENNETT, 2005: 133)

A *törzs* megnevezést Kevin Hetherington egészíti ki a *neo* előtaggal (BENNETT, 2005: 134), az új elméleti keret pedig egy olyan vitát von maga után, amely a folyóiratok hasábjain egy évtizeden keresztül húzódott, és a mai napig is élénk tudományos párbeszédet eredményez.

Az előzőekben tárgyaltauktól eltérő megoldásként a Will Straw (STRAW, 2001) nevéhez köthető *színtér* megnevezés került még a vita fókuszpontjába. A terminus használói szintén a *szubkultúra* fogalmában rejlő rögzítettséget kifogásolják; ezzel szemben szerintük a *színtér* fogalma olyan – imaginárius és valóságos – teret feltételez az egyének közösségbe szerveződése kapcsán, amelynek alapja a zenei ízlés és a hozzá kapcsolódó esztétikai preferenciák. Használói szerint a fogalom nem egy adottnak tekintett közösség meglévő szerveződését, jellemzőit helyezi előtérbe, hanem a szerveződés folyamatát, emellett pedig megvan az az előnye is, hogy a *színtér* a legtöbb közösségben émiikus terminus, így használata kizárja azt, hogy egy „felülről” és kívülről származó akadémiai kifejezéssel nevezzük meg vizsgálataink tárgyát (TÓFALVY, 2011: 16).

A poszt-szubkulturalista elméleteket az évek során több szempontból is kritika érte. Andy Bennett az elméleti fordulat hozadékait végiggondoló tanulmányában (BENNETT, 2011) maga foglalja össze a poszt-szubkulturalista teóriával kapcsolatos főbb ellenvetéseket, melyek – a teljesség igénye nélkül, ám a dolgozat szempontjait szem előtt tartva – a következők: (i) elméleti szempontból túl laza ahhoz, hogy képes legyen koherens módszertani és empirikus koncepciók létrehozására; (ii) túlhangsúlyozza a reflexív individualizmust; (iii)

látóköréből kiesnek mindazok a példák, amelyek nem felelnek meg a képlékenység és az ideiglenesség törvényének.

Az explicit kritikákon kívül születtek olyan munkák is, amelyek pusztán eredményeikkel kérdőjelezték meg a poszt-szubkulturalista elmélet állításait. Az egyik legjobb példa erre Paul Hodkinsonnak a *goth*-ra vonatkozó kutatása (HODKINSON, 2002). Hodkinson szerint azért jelent problémát az újonnan kigondolt terminusok sokasága, mert – azt leszámítva, hogy tudjuk, hogy mindegyik a *szubkultúra* ellenében született – nem igazán tisztázódott az, hogy egymáshoz képest miféle újdonságértékkel bírnak (HODKINSON, 2002: 23). Úgy véli, hogy érdemesebb volna olyan fogalmakat használni, amelyek kevésbé átfogók, ugyanakkor pontosabban defináltak, ezek ugyanis segítségünkre lehetnének abban, hogy elkülöníthessük a valóban tisztavirág életű csoportosulásokat azoktól, amelyek nagyobb fokú elkötelezettséget mutatnak a tagok részéről – vagyis amelyek *szubsztanciával*, lényegiséggel bírnak. Hodkinson elméletében a szubsztancia meglétét négy mutató jelzi: következetes jellegzetesség, identitás, elkötelezettség és autonómia.¹ Ezek együttes jelenléte növeli annak az esélyét, hogy adekvát megnevezésként használjuk a *szubkultúra* terminust (HODKINSON, 2002: 28-32).

A terminusok kritikáján kívül megszületett az őket övező vita kritikája is: a Tracy Greener és Robert Hollands alkotta szerzőpáros (GREENER – HOLLANDS, 2006) a *psytrance* virtuális szubkultúrájának példáján keresztül bizonyította, hogy empirikus kutatások híján kevés értelme van a szinte szintisztán elméleti síkon folyó, kritikák és ellenkritikák alkotta vitának. Greener és Hollands egyszerre adja a két fő elmélet (*szubkultúra* kontra *poszt-szubkultúra*) állításainak kritikáját, és ezek dichotomikus szembeállításának, tehát magának a vitának a kritikáját. Kutatásuk kapcsán felmerül a kérdés, hogy szükség van-e egyáltalán arra, hogy egy mindent átfogó elméleti keret kialakítását erőltessük, miközben a valóság rendre rácsfol az elméletekre.

¹ A *következetes jellegzetesség* azt jelenti, hogy az adott csoportosulás bír egy olyan közös érték- és ízléshalmazal, amely apróbb eltéréseket leszámítva viszonylagos állandóságot mutat. Az *identitás* fogalma arra vonatkozik, hogy az egyén milyen mértékben azonosítja magát a csoportosulás tagjaként. Az *elkötelezettség* azt jelzi, hogy az egyén milyen mélységig szervezi mindennapi életét a csoportosulás köré, milyen mértékben involválódik annak tevékenységébe. Az *autonómia*, vagyis az, hogy rendelkezik-e a csoportosulás saját kommunikációs hálójával, infrastruktúrával, a csoport szerveződésében, fennmaradásában játszik szerepet (HODKINSON, 2002: 28-32).

II. KÉRDÉSEK ÉS HIPOTÉZISEK

Mindezek ismeretében milyen céllal íródott, és milyen álláspontot képvisel dolgozatom? Központi célja az, hogy két, egymással sajátos viszonyban álló, tulajdonképpen egymást definiáló jelenség – a hardcore punk és a Straight Edge² – elemzésén keresztül vizsgálja az ún. poszt-szubkulturális fordulat egyes elméleteinek és terminusainak érvényességét, alkalmazhatóságát.

Kiindulópontomul Greener és Hollands kritikája (GREENER-HOLLANDS, 2006) szolgál: empiria útján szerzett információk híján a puszta elméletnek, a terminusok ütköztetésének nem lehet különösebb hozadéka. A dolgozat célja éppen ezért az, hogy élő jelenségek vizsgálatával igyekezzék finomítani az elméletet. Nem feltétlenül igazolni, és nem is cáfolni kívánja azt, hanem követi azt az útmutatást, amelyet David Muggleton kínált fel a további kutatások számára. Muggleton véleménye szerint produktív lehetne

„egy olyan megközelítés, amelyben az elemzés első, kitüntetett szintjét maguk a szubkulturalisták szubjektív szándékai/értelemadásai és percepciói alkotják. Ideális esetben ezeket az adatokat a létező elméletek tesztelésére kéne felhasználni, valamint további hipotézisek létrehozására, amelyek aztán újból empirikus vizsgálat tárgyává válnak.” (MUGGLETON, 2005: 125)

A hardcore punk szubkultúra³ és az annak szerves részét képező Straight Edge⁴ komplex összefüggéseinek vizsgálata lehetőséget nyújt arra, hogy rámutasson a vita során felmerült elméletek és terminusok alkalmazhatóságára és korlátaira, elsősorban ami a *szubkultúra* és a *szintér* megnevezéseket, illetve ezeknek jelentését illeti. A két jelenség kapcsolódásainak vizsgálata ezen kívül a poszt-szubkulturalista elméleti triász, vagyis a képlékenység, multiplicitás és ideiglenesség (*fluidity, multiplicity, temporality*; BENNETT, 2011: 11) elméletekben gyakran használt, ám terepmunkával kevésbé alátámasztott fogalmait is árnyalhatja. A továbbiakban a jelenségek összeolvadásnak folyamatát és következményeit elemzem, vagyis azt, hogy hogyan definiálja egymást hardcore punk és Straight Edge, és ez milyen kihatással bírhat az elméletek érvényességére.

A dolgozat első blokkjában – egy rövid módszertani kitérőt követően – interjúimra, illetve Ross Haenfler (HAENFLER, 2006) és Dario Milenković (MILENKOVIĆ, 2007)

² A dolgozatban tárgyalt jelenségek korántsem nevezhetők újak, és ugyanez vonatkozik az általuk keltett tudományos érdeklődésre is. Hazánkban azonban tudomásom szerint (leszámítva néhány szakdolgozatot) még sem a hardcore punk, sem a Straight Edge nem képezte tudományos igényű kutatás közvetlen tárgyát. Itt nevezném meg a címben szereplő idézet forrását is; az idézett mondat a Red Line Offside nevű együttes *Alarc nélkül* című dalából származik, amelyre egyik beszélgetőtársam hívta fel a figyelmemet.

³ A megnevezés helyességének vizsgálata természetesen csak a jelenség elemzését követően lehetséges.

⁴ A Straight Edge bevett írásbeli rövidítése a következő: sXe. Mivel a jelenséggel foglalkozó szakirodalom előszeretettel használja ezt a rövidítést, magam is követem e példát. A nagybetűkkel írt változat (Straight Edge) magára a jelenségre vonatkozik, a kisbetűs változat (straight edge) egyénekre, az sXe megjelölés mindkettőre.

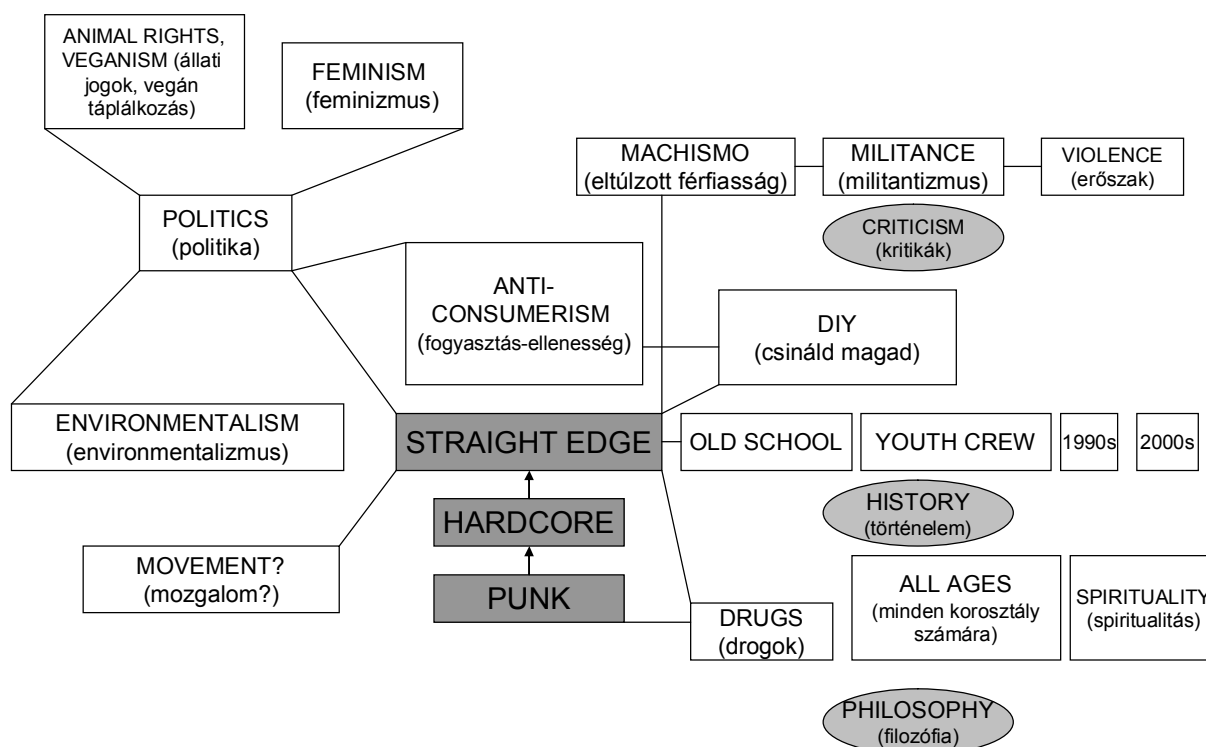
munkáira alapozva fogom bemutatni a két jelenség közös múltját, amely segít rámutatni arra, hogy miben áll a hardcore punk szubkulturális tőkéje, illetve hogy ennek létrejöttéhez hogyan járult hozzá a sXe. Ezt követően a kutatás egyik közvetlen tárgya, a magyar hardcore punk kerül írásom középpontjába: a következő fejezetekben történetét és sajátosságait elemezve igyekszem átfogó képet nyújtani a szubkultúra és a hozzá tartozó szintér aktuális jellemzőiről, működéséről. A dolgozat második egysége a sXe-dzsel foglalkozik; ebben a hardcore punk elemzéséhez hasonló részletességgel kerül feldolgozásra a sXe-ség kritériumrendszere és értelmezési alternatívái. Végezetül a feldolgozott anyag, illetve a terepmunka tapasztalatai alapján kerül sor következtetések és újabb kérdések megfogalmazására.

III. A KUTATÁS KÖRÜLMÉNYEI, MÓDSZERTANA

Közel másfél éves terepmunkám során Budapest, Veszprém, Pécs és Eger városaiban készítettem többnyire félig strukturált interjúkat 18 és 39 év közötti férfiakkal, illetve egyetlen hölgygel. Beszélgetőtársaim felkutatásában rendkívül nagy segítségemre volt az úgynevezett hólabda-módszer – és az internet. A terep sajátosságaiból fakadóan meg kellett tapasztalnom a *multi-sited ethnography* hátrányait: legtöbbjükkel csak egy-két alkalommal tudtam találkozni, és kevés lehetőségem nyílt interjúalanyaim mélyebb megismerésére. Ugyanakkor mindannyian időt és energiát nem sajnálva, lelkesen vállalták a beszélgetéseket, és felbecsülhetetlen segítséget nyújtottak abban, hogy referenciapontokat találjak a hardcore punk tölem mindezidáig távol álló világában. Az interjúzást résztvevő megfigyelés egészítette ki: igyekeztem minél több koncerten és fesztiválon részt venni, hiszen a hardcore punk közegben elsősorban ezek jelentik a közösségi élményt. Beszélgetőtársaim rendkívül sokfélék voltak, és sokféleség jellemezte a hardcore punkról és a sXe-ről alkotott véleményüket is: voltak közöttük magukat sXe-ként definiáló személyek, a címkét nem vállaló, de sXe normák szerint élő személyek, nem sXe hardcore punkok, illetve a hardcore punkot egy korábbi életszakaszukban megélt személyek – és ahányan voltak, annyiféleképpen értelmezték azt a közeget, amely életük szerves részét képezi vagy képezte. Ez a sokféleség a terepmunka elején nehézségnek tűnt, a későbbiekben azonban a kutatás fókuszává, akadályozó jellegű komplexitásból tanulmányozásra érdemes komplexitássá vált.

IV. A HARDCORE PUNK⁵ ÉS A STRAIGHT EDGE TÖRTÉNETI KAPCSOLATA

Marc Pierschel és Michael Kirchner *EDGE the Movie – Perspectives on a Drug Free Culture* című 2009-es dokumentumfilmjében⁶ szerepel egy ágrajz, amely kiváló kiindulópontul szolgálhat ahhoz, hogy felvázoljuk és mélyebben megértsük a hardcore punk szellemiségének kialakulását, illetve azt a kapcsolatot, amely a Straight Edge-hez fűzi. Az ágrajz a következőképpen fest:

Az ágrajz különböző elemei vázlatos áttekintést nyújtanak arról, hogy hogyan alakult ki a hardcore punk és a sXe, milyen gondolatok alkotják az alapjaikat, és milyen kritikákkal szokták őket illetni – résztvevők és „külsősök” egyaránt. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a fenti ágrajz – az Egyesült Államokban megszokott módon – elkülöníti egymástól a két

⁵ Úgy tűnik, hogy a hardcore punk a szubkultúra-kutatás margóján helyezkedik el; más jelenségekhez képest rendkívül kevés a kimondottan róla szóló és hozzáférhető szakirodalom. A szakirodalom felkutatásának nehézségei sajnos meghatározónak bizonyultak: bibliográfiám tételei közül csupán elvesző számú munka szól ténylegesen a hardcore punkról, ami természetesen nem jelenti azt, hogy ne foglalkoztak volna vele – mindössze az anyag elérhetőségével vannak problémák. Külföldi kutatók közül Dario Milenković nevét emelhetjük ki, aki behatóbban tanulmányozta a szubkultúrát, illetve annak belgrádi változatát (MILENKOVIĆ, 2007). Tanulmányában a résztvevők társadalmi helyzetét, illetve a nemzethez és nacionalizmushoz, a valláshoz és a fogyasztói társadalomhoz való viszonyulását vizsgálta, és azt állapította meg, hogy általában véve a nacionalizmussal, az egyházzal mint intézménnyel, és a fogyasztói mentalitással való szembehelyezkedés jellemzi őket. Magyar kutatók közül Tófalvy Tamás foglalkozik az extrém zenei műfajok kategóriájához kapcsolódóan a hardcore punkkal is. 2008-ban az ő szerkesztésében jelent meg a Replikában „Extrém színterek” címen egy olyan összeállítás (TÓFALVY 2008), amely érintőlegesen a hardcore punk zenei stílussal, illetve szubkultúrával is foglalkozik.

⁶ Az alábbi linken bővebb információ található a film készítőiről, témájáról, szereplőiről: <http://www.theedgeprojectmovie.com/> (letöltés időpontja: 2011. 11. 20.).

jelenséget: mintha a hardcore csak a gyökérzet volna, a sXe ellenben a törzs, amelyből olyan gondolati csomópontok hajtottak ki, amelyek csakis a sXe-et jellemzik. Ez azonban nem fedti teljes mértékben a valóságot.⁷ A sXe egyfajta katalizátor-szerepet töltött be a hardcore punk szellemiség kialakulásában, de ezt azzal szoros összefüggésben tette, és a sXe révén megjelenő újabb aspektusok szükségszerűen visszahatottak a kibocsátó közegre, azaz a hardcore punkra is. Túlzás volna azt állítani, hogy a felvázolt gondolatrendszert csakis és kizárólag a sXe határozta meg. Kiemelkedő személyiségek és azok egyéni törekvései révén rendkívüli hatással bírt a hardcore punk szubkulturális tőkéjének alakulására, ugyanakkor számos olyan hatás – elsősorban együttesek⁸ tevékenysége – alakította ezt a tőkét, amely saját magát „egyszerűen” csak hardcore punkként definiálta. Nem mellőzhető az a tény sem, hogy az évek során a hardcore punk és a sXe – hazánkban legalábbis mindenképpen – elválaszthatatlanul összeforrt: beszélgetőtársaim többsége csak a hardcore punk keretein belül tartja elképzelhetőnek egy sXe identitás kialakulását.⁹

Milyen hatások hívták életre ezeket a jelenségeket? A nyolcvanas évek elejére tartalmának és jelentésének megváltozása következtében a punk mintegy kiábrándult önmagából (MILENKOVIĆ, 2007: 67-69). A hardcore punk létrejött erre a kiábrándultságra válaszként, hiszen a kezdetektől fogva a tartalmát veszített punk „eredeti” jelentéséhez, a gyökerekhez igyekezett visszatérni, és mind a mai napig ebben a viszonyrendszerben gondolkodik, ha a punkkal hasonlítja össze magát: „lehet nekem huszonöt színű tarajam, ha nincs mögöttem mondanivaló” (Áron, 2011). Már ebben a korai szakaszban színre lépett a sXe, méghozzá egy bizonyos Ian MacKaye-nek köszönhetően, aki a punk közegben szokatlan módon nem volt híve a mértéktelen alkohol- és drogfogyasztásnak, és ezért ugratások állandó célpontjává vált. Úgy döntött, hogy dalszövegben fogalmazza meg ellenvéleményét, és megszületett a „*Straight Edge*”, majd az „*Out of Step*” című dal,¹⁰ amelyekkel – bár nem állt szándékában – nagy hatást gyakorolt a korabeli hardcore punk közönségre. A dalszövegekben

⁷ Mindezzel nem a film készítőit kívánom bírálni. A film kimondottan a sXe-ről szól, így szükségszerűen egyoldalú az ágrajz megközelítése. A hozzáfűzött megjegyzésekre azért van szükség, mert ez az elemzés átfogóan igyekszik összefüggéseket tárgyalni – így mind a hardcore punknak, mind a sXe-nek helyet kell benne kapnia.

⁸ Mivel egy olyan szubkulturáról van szó, amely abszolút zenei alapokon szerveződik (a közösségi élmény tulajdonképpen a közös koncertélmény), a különböző együttesek hatása nem elhanyagolható. A dalszövegek például az üzenet- és normaközvetítés elsődleges csatornáit; nem egyszer közvélemény-formáló erővel is bírnak. A dalszövegek hatása a dolgozat több pontján is szóba fog kerülni.

⁹ Esetünkben felesleges volna, arra törekedni, hogy a sXe az amerikai kutatások mintájára a hardcore punktól különválasztva kerüljön elemzésre. Egyrészt azért, mert a hardcore punk közösséggel teljes az átfedés, másrészt azért, mert hierarchikus viszony áll fenn a két jelenség között: az egyének mindig a hardcore felől jutnak el a sXe-ig, és azt egyfajta plusz összekötő kapocsként kezelik, de az esetek túlnyomó részében a hardcore identitás élvez elsőbbséget (ha valaki már nem vallja magát sXe-nek, a hardcore-ban sokszor akkor is benne marad).

¹⁰ Mindkét dal szövege megtalálható a függelékben (1. és 2. sz. melléklet).

felszólalt az alkohol- és drogfogyasztás, valamint a punk közegben szintén gyakori promiskuitás ellen, személyes gondolatai pedig nem várt sikert arattak: a dalcímet felhasználva egyre többen nevezték magukat sXe-nek.¹¹

Ross Haenfler az 1986 és 1991 közötti időszakra helyezi a hardcore punk és a sXe fejlődésének második nagyobb történeti egységét (HAENFLER, 2006: 12-14.), amelynek megnevezése a Youth of Today elnevezésű ikonikus¹² együttes „*Youth Crew*” című dalára¹³ vezethető vissza. A korabeli dalszövegekben már erősen megjelenik a kollektivitás, a hardcore és a sXe mint *közösség*. Ekkoriban terjed el az a hardcore punk és sXe baráti társaságokra használt *crew* (csapat) kifejezés, amely visszaköszön a korszak elnevezésében, és ekkor válik igazán a hardcore punk szóhasználat részévé a *brotherhood* (testvériség), illetve a *unity* (egység) kifejezés. Ez utóbbiak a későbbiekben is szerepet játszanak a hardcore szellemiség meghatározásában – elérendő célként, megvalósult jelenként, vagy éppenséggel egy idealizált szubkulturális múlt vezényszavaként. Szintén ebben az időszakban és ismét elsősorban a Youth of Today hatására vált a hardcore punk szerves részévé az állati jogok iránti érdeklődés, illetve ehhez kapcsolódóan a vegetáriánus és a vegán életmód.¹⁴

A kilencvenes évek második fele a hardcore punk ismételt megújulását, jelentésének bővülését, és népszerűségének növekedését hozta magával. A korszak egyik legnagyobb hatású együttese az Earth Crisis volt, amelynek tevékenysége jócskán módosította a hardcore punk belső szerkezetét, a sXe jelentését, és ez utóbbi megítélését is: hatására minden eddigieknél intenzívebben jelent meg a hardcore punk érdeklődési körében az állati jogok védelme, a környezettudatosság, a fogyasztás- és globalizációellenesség, illetve mindaz, amit ezeknek ügyében az ember tehet, vagyis az aktivizmus mint téma és mint elv. Dalszövegeikben¹⁵ kimondottan a háborúhoz kapcsolódó szókészlettel éltek, és cselekvésre, „ellentámadásra” buzdítottak a természet kizsákmányolása ellen. Tőlük eredeztethető az a fajta militáns hozzáállás, amely mind az amerikai társadalomban, mind a hardcore punk közegben visszatetszést keltett. Ennek oka elsősorban az, hogy az Egyesült Államok egyes

¹¹ A szubjektív kollektívvé válása a mai napig okoz fontos, a sXe lényegét meghatározó véleménykülönbségeket, illetve azzal a következménnyel jár, hogy maguk a sXe-ek is hezitálnak, amikor definiálniuk kellene a jelenséget (például mozgalom-e, vagy egyéni hitvallás?).

¹² A Youth of Today rendkívül nagy hatással bírt a hardcore punk közgondolkodásra, és több új vonással is felruházta azt – mindamellett (és szempontunkból talán ez a leglényegesebb), hogy egy magát sXe-ként definiáló együttesről van szó.

¹³ A dal szövege a függelékben megtalálható (3. sz. melléklet)

¹⁴ Az együttes „*No More*” című dala, amely a húsfogyasztás ellen szól, sokakat győzött meg a húsmentes étkezés morális indokoltságáról – a dalszöveg a függelékben megtalálható (4. sz. melléklet).

¹⁵ A függelékben két ismert dalszövegük is megtalálható (5. és 6. sz. melléklet). A „*Firestorm*” a „háborús” szókészlet, a „*Destroy the Machines*” pedig a felvetett témák miatt lehet számunkra különösen érdekes.

részein erőszakos cselekedetek kiindulópontjává vált a sXe.¹⁶ Az események szakadást eredményeztek a hardcore punkon és a sXe-en belül: közhasználatba került a *hardline* és a *softline* kifejezés, amely az egyes személyek állásfoglalását jelzi azt illetően, hogy mi a célja a hardcore-nak és a sXe-nek, és milyen eszközökkel lehet vagy kell azt megvalósítani. A militáns hozzáállástól való elhatárolódás következtében újabb kulcsfogalommal bővült a hardcore punk lényegét meghatározó szókészlet: a *pozitív (positive)* megjelöléssel. A pozitív hardcore punk a militáns hozzáállástól eltérően nem támogatja a hardcore punk elvek másokra való erőszakos kiterjesztését, hanem előremutató gondolatokat kíván közvetíteni, amivel példát nyújt, nem pedig szabályokat: „Közvetíts üzenetet a saját példáddal. Nem azzal, hogy megmondod, mit csináljanak, hanem hogy bemutatsz, hogy mit csinálsz.” (András, 2012)

Az elmúlt évtizedben a hardcore punk népszerűsége érezhetően csökkent: sosem volt a szó hagyományos értelmében látványos jelenség, manapság pedig még inkább megmarad saját közegében – aminek élvezzi előnyeit és elszenvedti hátrányait,¹⁷ és aminek megvannak a maga okai. Egyaránt igaz ez külföldre és hazánkra: néhány népszerűbb, főszórbeli együttes nagy létszámú közönséget képes megmozgatni, de a hardcore punk alapvetően nem kelt nagy köz- és médiafigyelmet, és beszélgetőtársaim szerint jelen pillanatban a sXe sem örvend akkora népszerűségnek, mint a kilencvenes években. Mindazonáltal szívósan tartja magát – többek között hazánkban is.

A következő fejezetekben leszűkítem fókuszomat, és azzal foglalkozom, hogy hogyan jelent meg Magyarországon a hardcore punk, és annak részeként a sXe, illetve az előbbi milyen sajátosságokkal bír, és hogyan szerveződik napjainkban. Mindennek leírásához és elemzéséhez – hazai hardcore punkkal foglalkozó szakirodalom híján – kizárólagosan saját anyagomat, beszélgetőtársaim „történeti tudását”, személyes élményeit és szubjektív véleményeit használok fel.

¹⁶ A következő linkeken egy-egy újságcikk található különféle, sXe-ek által elkövetett bűncselekményekről: http://weeklywire.com/ww/09-21-98/slc_cb_a.html; http://www.denverpost.com/news/ci_4084079 (letöltés időpontja: 2011. 03. 14.). A következő videóban pedig – http://www.youtube.com/watch?v=kB75U_29r-I (letöltés időpontja: 2011. 03. 14.) – egy országos híradásban beszél egy apa a fiát ért támadásról. A riport érdekessége – azon kívül, hogy kellőképpen reprezentálja a sXe-et övező feszültséget – az, hogy a sXe képviselőjében az Earth Crisis frontembere, Karl Buechner is megszólal benne.

¹⁷ A „rejtőzködés” előnyeiről és hátrányairól bővebben a *Mainstream versus underground* című fejezetben (V. 2. 4.) lesz szó.

V. HARDCORE PUNK MAGYARORSZÁGON

V. 1. A magyar hardcore punk rövid története

Magyarországra viszonylag hamar, már a nyolcvanas évek végén, kilencvenes évek elején eljutott a hardcore punk, elsősorban mint újfajta zenei stílus. Kis idő elteltével aztán a hardcore punk szellemiség és kultúra is elkezdett beszivárogni – a késlekedés oka valószínűleg a nyelvtudás hiányossága volt.¹⁸ Beszélgetőtársaim szerint a magyar hardcore punk szintén a kilencvenes évek elején indult be Budapesten.¹⁹ Szerintük ekkoriban maroknyi társaságról volt csupán szó, de ez nem zárja ki azt, hogy más városokban ne lettek volna olyan személyek, akik már ekkor hallottak az amerikai punkról, és hozzá tudtak jutni különböző hanganyagokhoz – mint ahogyan az például Egerben és Miskolcon meg is történt.²⁰ Ebben az időszakban nem volt egyszerű dolga annak, aki mélységeiben szeretne volna megismerni a hardcore punkot: egy-két jobban értesült személytől informálódhatott, illetve koncertek alkalmával hallhatott arról, hogy a jelenség egyáltalán létezik. A zene beszerzése kazettamásolás útján történt, főleg azért, mert – igény híján – még a specifikusan rockkal, punkkal, metállal foglalkozó üzletek sem árusítottak hardcore punk hanganyagot, és a zenei magazinok is csak utalások szintjén foglalkoztak hardcore punk zenével. Az első generáció külsőségeiben is igyekezett átvenni mindazt, ami az amerikai együttesek megjelenését jellemezte, ez pedig – az általános tájékozatlanságból fakadóan – gyakran vezetett félreértésekhez.²¹

Rövid időn belül több olyan zenekar is megalakult, amely már kimondottan hardcore punk zenét játszott, és létrejöttükkel párhuzamosan elkezdett kialakulni egy olyan közeg, amely fogékony volt zenéjükre és mondanivalójukra is. Legtöbbjüket ekkoriban az vonzotta, hogy még az információhiány ellenére is könnyedén tudtak azonosulni a hardcore punk életérzéssel – illetve azzal, amit ők annak gondoltak –, és vonzotta őket a benne rejlő exkluzivitás, vagyis az az újszerűség, amely az „úttörőség” és a fontosság érzetével ruházta fel őket:

„A hardcore, az nem a gazdag gyerekeknek a zenéje volt.[...] A zene visszaadta azt, hogy azok az emberek hogy élnek.[...] Nem azt mondom, hogy fű, de milyen szar családban nőttem föl, de mi

¹⁸ Mint ahogyan az már említésre került, ebben a közegben a gondolatok, eszmék, vélemények közvetítése elsősorban a dalszövegeken keresztül történik, így ezek terjedésének, meghonosodásának a kezdetekben előfeltétele volt az angoltudás.

¹⁹ Nemrég jelent meg az index.hu felületén egy válogatás Rodolf Hervé francia képzőművész fotóiból, amelyeket a rendszerváltás idején készített Budapesten. Szerepel közöttük egy 1990-re datált fotó, amelyen egy katonai gyakorlónadrágos fiatalember látható, ujjaira tetovált *hardcore* felirattal – valószínűleg egy elsőgenerációs hardcore punk ihlette meg a művészt. A kép a függelékben megtekinthető (7. sz. melléklet).

²⁰ Mindössze azért említem éppen ezt a két várost, mert ezekre vonatkozóan biztos adataim vannak.

²¹ Kopasz fejük és katonai gyakorlónadrágjuk miatt gyakran hitték őket skinheadeknek.

így a bátyámmal, nekünk volt egy haveri társaságunk, mi utcáztunk, belekeveredtünk bajba, kaptunk pofonokat, adtunk pofonokat, satöbbi, tehát velünk is történtek olyan dolgok, amire azt mondtuk, hogy hardcore, és ezt bele tudtuk vinni a zenébe, és ezt úgy is gondoltuk. [...] Nekünk ez egy klikk volt. Hogy értsd. Tehát a mi... mi voltunk az amerikai hardcore gyerekek, és ez nekünk egy klikk volt. [...] És mi mindent átvettünk ide Magyarországra.” (András, 2010)

Azokban az első generációkban, akikkel beszélgettem, mind a mai napig él a kivételességnek, az eredetiségnek ez az érzete. Az elsőség jogán többen is élnek kritikával, amikor a jelenlegi hardcore punk közegről beszélnek; ők azt a fajta hardcore-t tartják őszintének, valódinak, amelyet ők műveltek. Ezt olyan sajátosságokkal azonosítják, mint például a saját erőből, nehézségek árán megszerzett szubkulturális tudás (azaz ismeretek a zenéről, a sXe-ről, a szellemiségről), az a múltbeli tevékenység, amelyet a közösségiség, egység, együttműködés jellemzett, illetve a közvetlen, személyes kapcsolatok („akkoriban nem csak egymás nicknevét ismerték az emberek”; István, 2010). További pozitívként – és a mai szintér hiányosságaként – emelik ki az akkori hardcore sallangmentességét, egyértelműségét. Úgy tartják, hogy a kevés információnak megvolt a haszna: ők nem vesztek el úgy a különféle címkék tengerében, mint azok a fiatalok, akiknek az internet a szubkulturális ismeretek gyors elsajátításának lehetőségét kínálja, személyes iránymutatást viszont kevésbé.

A múlt idealizálása, referenciapontként és főképp *hitelesként*, *autentikusként* való számontartása általában véve is jellemző a hardcore punk degressziót mutató időszemléletére: nem csak az idősebbek, hanem a fiatalabbak is rendszerint a korábbi korszakokat hozták fel példaként, amikor a hardcore punk ideális működéséről faggattam őket. Az ideális, vagyis *hiteles* működést legtöbbjük a vidéki színterekhez kapcsolja, csakúgy, mint annak az „undergroundabb”, eredetibb – ebben a kontextusban talán kissé szokatlan, mégis helytálló kifejezéssel élve *archaikusabb* – hardcore punknak a fennmaradását, amelyik még személyközi kapcsolatokon alapul, és amelyben intenzív gyakorlatként él a *do it yourself*, azaz *csináld magad* szellemiség.

A kilencvenes évek végére minden addiginál többen figyeltek fel a hardcore punkra, és országsszerte egyre élénkebb szubkulturális élet bontakozott ki: a különböző színterek együttműködésének köszönhetően koncertek valósultak meg, *fanzine*-ek²² indultak útjukra, és

²² A *fanzine* kifejezés a *fan* (rajongó) és *magazine* (magazin) angol szavak összevonásából született, és – legalábbis a szubkultúra-kutatás kontextusában – olyan belső használatra készült, kis körben terjesztett, önköltségen gyártott és non-profit szubkulturális sajtóterméket jelöl, amely az adott szubkultúrát érintő témákkal foglalkozik. A hardcore punk *fanzine*-ek többnyire interjúkat, lemezkritikákat, koncertajánlókat, illetve hosszabb-rövidebb írásokat tartalmaznak olyan témákról, amelyek az egy-két fős szerkesztői gárda érdeklődési

bevett szórakozóhelyeik lettek mindazoknak, akik ebben a közegben mozogtak. Ekkor kezdett el a magyar hardcore punk többé-kevésbé a papírforma szerint működni, zenei stílusból Magyarországon is szubkultúrává alakulni:

„Kérdés: *Mi vonzott a hardcore-ban?*

Bálint: Először is a zene. Kezdetben nyilván nem más, punk rockot hallgattam, metálosabb dolgokat, viszont akkor tényleg csak zene volt ez, és csak hallgattuk. És átlagos gimnazisták voltunk. És hát kerestük, hogy még ilyet. És az, hogy kikeresed ezt a Headbanger katalógusból, hogy oda van írva egy zenekar neve mellé, hogy hardcore, veszel egy kazettát, ebből még mindig nem jön át a szellemiség szerintem. Legalábbis nem jött. Viszont '98-ban Szigeten ilyenekkel találkoztunk, és akkor azt az időt éltük, hogy voltak fanzine-ek, vásároltunk, ezek az emberek megfogható emberek voltak, tehát koncert után tudtál velük beszélgetni, még tán röplapoztak is, vagy valami hasonló, így a hardcore-ról, és akkor vált világossá, hogy ez egy közösség, ennek kultúrája, mondanivalója van, és így ismertük meg.” (Bálint, 2011)

Ebben az időben vált ismertebbé és szokványossá – egyes beszélgetőtársaim szerint a szó pejoratív értelmében divatossá – a vegetáriánus életmód és a sXe is. Néhány vidéki szintér különösen megerősödött, hiszen a budapesti szintér ekkor már nem dominált olyan egyértelműen. Beszélgetőtársaim ezek közül a szombathelyi, az egri és a szentesi szintert emelték ki, amelyek a budapesti mellett, azzal összeköttetésben, de önálló entitásokként működtek, saját zenekarokkal, szórakozóhelyekkel, közönséggel.

Napjainkban – összhangban a nemzetközi tendenciákkal – a helyzet változott: az a fajta pezsgés, ami a kilencvenes évek végét és a kétezres évek elejét jellemezte, csillapodott, és manapság a sXe sem mondható olyan népszerűnek.

V. 2. A hardcore punk jelenlegi működése és sajátosságai Magyarországon

V. 2. 1. A szinterek szerepe

A hardcore punk közösségi élet keretét elsősorban a szinterek biztosítják. Beszélhetünk egy országos szintér létezéséről, amely mindent és mindenkit magába foglal, aminek vagy akinek Magyarországon köze van a hardcore punkhoz, de a legfontosabb szerepet – csakúgy, mint külföldön – továbbra is a lokális szinterek játsszák. A lokalitásnak a hardcore punkban meghatározó szerepe van: az egyes együttesek, kiadók, *fanzine*-ek, de még az egyének is mutatnak egyfajta lojalitást saját, helyi szintérükkel szemben, és hardcore punk identitásuknak meghatározó része lehet (a szintér hatóerejétől függően), hogy melyik város hardcore punk közösségének sorait erősítik. Bizonyos szinterek saját megnevezéssel is bírnak,

körébe tartoznak. A függelékben példa gyanánt található néhány részlet egy olyan *fanzine*-ből, amelyet egyik beszélgetőtársam szerkeszt (8. sz. melléklet).

amely sok esetben tulajdonképpen „márkajelzésként” működik: lehetővé teszi az azonosítást, elhelyezést, és természetesen preconcepciókat is előhívhat.²³ A szombathelyi és az egri színtér a megnevezésen kívül abban is követi a globális hardcore punk közösség szervezési modelljét, hogy ruházattal is azonosíthatóvá teszi résztvevőit: nagyobb koncerteken mindig több olyan személyt lehet felfedezni a közönség soraiban, aki valamilyen ruhadarabon, vagy tetoválás formájában viseli színtere logóját.

A színtérközi kapcsolatok mellett ugyanakkor észrevehetően léteznek ellentétek is. Ez legerősebben a budapesti és a vidéki színterek között érzékelhető, melyeknek kapcsolatában voltaképpen a Magyarországon általánosan tapasztalható Budapest-vidék ellentét képeződik le. Bár bizonyos lokális színterek között – elsősorban a személyközi kapcsolatok miatt – intenzívebb a kapcsolat,²⁴ Budapest legtöbb beszélgetőtársam szerint megőrizte különállását és központi jellegét, ma azonban már nem játszik tudatos szervező szerepet:

„A magyar színtér szintén klikkesedett. A vidéki és budapesti csoportok nem nyitottak egymás felé. Régen, 2000 körül vízfejű volt a magyar színtér, abszolút budapesti központú. Lehet, hogy ez így nem jó, de mindenki ismert mindenkit. Lementél egy bulira a Trafóba [...] és ott volt az egri csapat. Mindenkinek köszöntél, mindenkit ismertél. Ott volt a győri csapat. A szombathelyi csapat és a sárváriak. Ott volt a kápolnai társaság, a szentesiek, és mindenkit névről ismertünk, mindenkiről tudtuk, hogy honnan jött. Budapesten zajlott az egész. Néha volt valami Győrben, Szombathelyen... elmentünk oda. Most viszont mindenhol van valami. Tudjuk, hogy van egy közösség Debrecenben, saját hardcore koncertjeik vannak, meg vannak saját hardcore zenekaraik, de nincs meg a kapcsolat.” (Bálint, 2011)

A színtereknek mindig van néhány olyan, aktívabban tevékenykedő szereplője, akiknek jelenléte nélkülözhetetlen a fennmaradás szempontjából. Gyakran olyan, az idősebb korosztályba tartozó hardcore punkokról van szó, akik ott voltak a kezdetekkor, és akiket elkötelezettségük – melynek egyértelmű bizonyítéka a színtéren eltöltött idő – és az évek során felhalmozott ismereteik presztízzsel ruháznak fel. Más esetekben éppen fiatalabbak képezik a szervezőerőt; őket gyakran az motiválja, hogy aktivitásában, esetleg szellemiségében is a múltbéli hardcore punk közegehez hasonlóvá formálják színterüket.

²³ Ilyen megnevezések például a szombathelyiek esetében a *Savaria Colonia Hardcore*, vagy a veszprémiéknél a *Queens' City Hardcore*.

²⁴ Egy egri beszélgetőtársam például a következő rigmust említette a színterek kapcsán: „Szombathely-Eger, hardcore tengely” (Marci, 2012). A két város földrajzi értelemben is egy-egy végpontnak tekintető; ezeket összekötve valóban egy tengelyt kapunk, már csak azért is, mert két erős, meghatározó színterről van szó, melyek a hardcore punk „bástyáiként” működnek.

V. 2. 2. Közösségi élet

A hardcore punk közösségi élet magját szinte kizárólagosan a koncertek jelentik.²⁵ Ebből kifolyólag a közeg ismertebb alakjai a zenészek és a koncertszervezők közül kerülnek ki. A koncertszervezés meghívásos alapon zajlik, és a kölcsönösség elvén alapul: meghívásért cserébe meghívás jár. Budapesten léteznek bevett koncerthelyszínek, amelyek nagyobb közönség befogadására alkalmasak, és hivatalos „beugró” összeg befizetése ellenében látogathatók. Vidéken a lehetőségek szűkösebbek, de kompenzációképpen kreatívabb megoldások születnek: beszélgetőtársaim tartanak koncerteket próbatermekben, raktárpépületekben is; ezek vagy minimális összeg kifizetésével látogathatók, vagy a szervezők becsületkasszával fedezik a költségeket. Ezeket a rendezvényeket kevesen (a szintér nagyságától függően 20-100 fő) látogatják, a szervezők célja pedig az, hogy nagyobb veszteség nélkül hozzanak létre egy olyan eseményt, ahol mindenki jól érzi magát. Gyakran saját forrásaikból rendeznek koncerteket, nyereségük pedig – munkájuk elismerésén kívül – nem származik a szervezésből: általában a bevétel teljes egésze a fellépők között kerül szétosztásra. Sokak szerint ezek a koncertek őrzik leginkább azt a fajta *underground* jelleget, amelyet a szubkultúra résztvevői a hardcore punk ethoszban központi szerepet betöltő őszinteséggel, hitelességgel azonosítanak:

„A vidéki színterek sokkal őszintébbek és sokkal barátságosabbak, mint a budapesti színtér. Budapesten mindenki távolságtartó, mindenki karbatett kézzel, a legszebb ruhájában jön koncertre, szúrják egymást, méregetik egymást, meg fikázzák egymást. Ott erről szól. Biztos, hogy sokan kibeszélik egymást.” (Álmos, 2011)

Léteznek alkalomhoz kötött koncertek is, például a *One and the Same* névre keresztelt budapesti fesztivál, a szintén budapesti helyszínű *Freefest* hardcore és punk fesztivál,²⁶ illetve rendeznek koncerteket olyan célok érdekében is, mint például egy-egy állatmenhely megsegítése. Az országhatárokon belüli koncertezésen kívül sok együttes indul nemzetközi turnéra is. Ezek a koncertkörutak az előzőekben leírtakhoz hasonló módon szerveződnek: a zenekarok többsége benzinpénzért koncertezik, és általában a helyi szervezőbrigád szállásolja el őket (Nyugat-Európában például gyakran foglaltházakban).

A hardcore punk koncertek alkalmával a közönségnek általában lehetősége nyílik különféle áruk vásárlására is: a nézőtér közelében felállított standon – közismertebb nevén

²⁵ Baráti társaságok természetesen ugyanúgy találkoznak koncerteken kívül, mint ahogyan az bármely más közegben is történik, de a hardcore punk közösségi jellege a koncerteken nyilvánul meg.

²⁶ Tanulságos elolvasni a fesztivál hitvallását, amely a következő linken található meg, és amelyben benne foglaltatnak mindazok a célkitűzések, amelyek a hardcore punk *do it yourself* szellemiségét jellemzik: <http://www.freefest.hu/magyar/bio.html> (letöltés időpontja: 2011. 06. 13.).

*distroban*²⁷ – a fellépőkhöz köthető pólókat, matricákat, saját gyártású hanganyagot, néha bakeliteket és *fanzine*-eket árulnak. A *distrok* működtetői időnként árut cserélnek egymással, így egymás holmiját is terjesztik, az ebből befolyó összeget pedig visszajuttatják a kibocsátó zenekarhoz, kiadóhoz vagy a szervezőhöz. A koncertek promóciójához saját készítésű plakátokat használnak, illetve élnek a közösségi média adta lehetőségekkel is, vagyis fórumokon, közösségi oldalakon hirdetik az eseményt.

V. 2. 3. Szubkulturális vállalkozók és szubkulturális mikromédia

A *do it yourself* jelleg a szubkultúra más aspektusaiban is tetten érhető. Többen foglalkoznak például olyan független, nem hivatalos zenei kiadók működtetésével, amelyek kimondottan hardcore punk zenekarok hanganyagait forgalmazzák. Ez többféle módon is történhet, attól függően, hogy a kiadó és a zenekar miben állapodik meg.²⁸ Általában az együttes intézi a hanganyag stúdiófelvételét, a kiadó pedig vállalja a hanghordozó legyártását, a borítótervezéstől kezdve a szövegkönyv elkészítéséig, illetve promotálja az anyagot: interneten, fórumokon reklámozza, elküldi *distrokba* és más kiadókkal is cserélget, ezért cserébe pedig részesedést kap. A kiadókat általában egy-két ember működteti, és személyes preferenciáikon múlik, hogy milyen zenét adnak ki. A hanganyag formátuma lehet cd, vagy újabban kazetta, ami ismét jó példa arra, hogy a hardcore punk hogyan igyekszik visszanyúlni a gyökerekhez. A legnagyobb presztízse azonban a bakeliten kiadott zenének van. Erre a hanghordozóra egész gyűjtői hálózat épül: sokan nem kevés pénzt fordítanak arra, hogy kiadóktól, boltoktól vagy internetes fórumokról – akár külföldről is – megrendeljék maguknak kedvenc zenekaraik lemezeit, vagy egy-egy ritkább darabot.²⁹

A hardcore punk közegehez a már említett *fanzine* műfaja is nagyban kötődik. A *fanzine* egyfajta kommunikációs csatornaként szolgál, és tájékozási lehetőséget nyújt. Szintén *distrokban* és interneten keresztül forgalmazzák; tartalmát a szerkesztők gyakran letölthetővé teszik, és sokan ezekből is egész gyűjteményeket halmoznak fel.

V. 2. 4. *Mainstream versus underground*

A hardcore punk egy magát *underground*ként definiáló szubkultúra, amely – legalábbis alapvető elvei szerint – nem él a fogyasztói társadalom nyújtotta lehetőségekkel.³⁰

²⁷ A *distro* kifejezés az angol *distribution*, azaz elosztás, terjesztés szóból ered.

²⁸ Szóbeli – vagy interneten kötetett kapcsolat esetében nem hivatalos írásbeli – megállapodásról van szó; szerződéskötés nem történik.

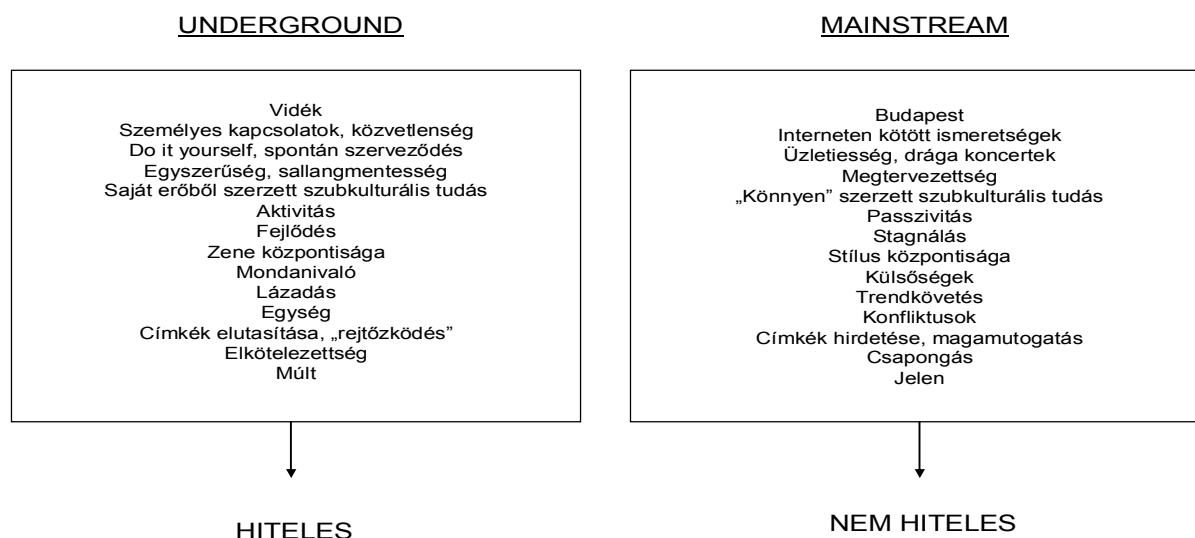
²⁹ A bakelitgyűjtéshez lásd: VÁLYI, 2007 és VÁLYI, 2011.

³⁰ A gyakorlatban ez persze ilyen formában nem teljesen igaz.

Ennek megfelelően ahhoz, hogy valakit hiteles hardcore punknak tartsanak, tartózkodnia kell a *mainstream*ként számon tartott viselkedésmódoktól, eszméktől, javaktól, és tartania kell magát ahhoz az „ős-hardcore” szellemiséghez, amelynek lényege az *underground* gyűjtőfogalommal fejezhető ki leginkább.³¹

Az *undergroundság* tulajdonképpen a beavatottság és egyben az azzal szoros összefüggésben lévő hitelesség mércéje: minél mélyebb tudást birtokol az adott személy a zenei stílusról, a szubkultúra történetéről, minél több és fontosabb részletet ismer a szubkulturális tőkét kitevő információhalmazból, annál nagyobb presztízsnak örvend. Ennek révén tulajdonképpen beavatottságának mértékéről ad számot, vagyis arról, hogy mennyire involválódik a szubkultúrába. A beavatottság eléréséhez ez azonban még nem elég. Hitelesnek is kell lenni, vagyis *mások* szemében is beavatottnak; a *megfelelő* információkat, kapcsolati tőkét szükséges birtokolni, illetve azzal jól kell sáfárkodni: a hiteles résztvevők nem kérkednek tudásukkal és tapasztalataikkal. A hitelesség és a beavatottság, melyek tulajdonképpen egymást feltételezik, több fokmérő – a birtokolt szubkulturális tőke, a személyközi kapcsolatok, az elhivatottság, illetve a szubkultúra tagjaként eltöltött időmennyiség, a színtér életének szervezésében mutatott aktivitás – alapján ítéltetnek meg. Ám ezek közül is a legfontosabb az *undergroundság* logikájához való igazodás mértéke.

A legtöbb szintéren belüli konfliktus a hitelesség és a beavatottság kérdése köré rendeződik, így nem mellékes kérdés, hogy mit is értenek az ezeket definiáló *undergroundság* alatt. A terepmunka során folytatott beszélgetések alapján a következő táblázat vázolható fel az *underground* és a *mainstream* fogalmához kötött képzetekről, melyek az alábbi ellentétpárokba rendezhetők:

³¹ Mindezek természetesen nem a szó szoros értelmében vett szabályok – a fejezet a terepmunka során keletkezett megfigyeléseimet összegzi.

A táblázat nem csak a vidékiek véleményét képezi le; budapesti beszélgetőtársaim jó részének szavai szintén ezt a képet sugallták. Az *underground* címszó alatt szereplő sajátosságok, viselkedésformák, illetve elvont érzetek és képzetek annak a hardcore punk kultúrának az alapelemeit teszik ki, amelyet „eredetinek”, „autentikusnak” gondolnak beszélgetőtársaim. Mindezek az elemek a beszélgetések során a hitelesség és a beavatottság kritériumaiként jelentek meg, és szembekerültek mindazokkal a sajátosságokkal, amelyek a *mainstream* címszó alatt sorakoznak, és amelyek a „nem hiteles” hardcore punkot³² jellemzik:

„Kérdés: Miből lehet megállapítani, hogy valaki nem hiteles?”

Álmos: Nem tudom, ezt úgy érzed. [...] Mert felmész például Budapestre, és nem véletlenül mondja mindenki azt, hogy ott mindenki meg akarja mondani, hogy te akkor lehetsz ennek a színtérnek a része, ha ezt csinálod, ha azt csinálod, ha ezt a ruhát veszed föl, azt a ruhát veszed föl... most tényleg, felmész Budapestre, és azt látod, hogy mindenki tetőtől talpig Nike-ban, meg New Era sapka, satöbbi... jó, nekem is vannak ilyen cuccaim, csak én tényleg basszus nem ebbe vagyok éjjel-nappal. [...] Én sokkal jobban szeretem a zenekaros pólókat. Mert azzal támogatom valamennyire azt a zenekart, akinek a koncertjére elmegyek.” (Álmos, 2011)

Előjáróban érdemes felhívni a figyelmet a táblázat egy másik lehetséges elemzésére: a *mainstream*ként kategorizált sajátosságok voltaképpen egybevágóak mindazzal, amit azok a teoretikusok vonultatnak fel érvként, akik a posztmodern hatására képlékennyé váló szubkultúrákról, ideiglenességről, az elkötelezettség hiányáról és a hitelesség fontosságának csökkenéséről beszélnek. A táblázatot elemezve arra a következtetésre juthatunk, hogy a hardcore punk elutasítja mindazt, ami tudományos fogalomhasználatból élve a posztmodernből fakadó sajátosság, és nem kívánatosnak minősíti az által, hogy ezeket a viselkedésformákat hiteltelennek tekinti. Ez persze nem jelenti azt, hogy ne lenne a hardcore punk szintén számos olyan résztvevő, akinek viselkedése, vagy annak egyes aspektusai mégis posztmodernnek mondhatók – ugyanakkor ezeknek a személyeknek nincs, vagy kevés a presztízsük, hiszen nem felelnek meg a beavatottság és a hitelesség kritériumainak. Ilyen módon a hardcore punk részéről érezhető egyfajta törekvés a posztmodern jegyek szubkultúráján kívül tartására.

A hardcore punk számára létszükséglet az, hogy *underground* maradjon a szó „ismeretlen, kevesek által ismert, rejtett” értelmében is.³³ Abban a legtöbben egyetértenek,

³² Felmerülhet a kérdés, hogy hogyan állapítottam meg, hogy mi hová kerüljön a táblázatban, ha nem vagyok „belső”? A *mainstream*et képviselők jellemzően egyáltalán nem foglalkoznak a hitelesség kérdésével, nem tudják megfogalmazni, hogy az mit jelent. A másik oldal már felsorol kritériumokat, ami persze nem jelenti azt, hogy az adott egyén azoknak minden tekintetben megfelel, és eldönthetően hiteles, de azért mégis azt sejteti, hogy érzékel különbségeket a hardcore gyakorlati megvalósulásában – erre pedig, úgy vélem, lehet építeni.

³³ A látványosság kapcsán hasonló problémával foglalkozik Keith Kahn-Harris egyik tanulmánya (KAHN-HARRIS, 2004). Kahn-Harris az extrém metál színterek kapcsán állapítja meg, hogy azok működésének

hogy ez a záloga annak, hogy a *mainstream* be ne kebelezze, ugyanakkor érzékelik azt is, hogy ez a rejtőzködés bonyolult egyveleget alkot a hardcore punk társadalomkritikus céljaival:

„*Undergroundban* megtartani a hardcore-t... az maga a hardcore. Ebben is van egy kettősség. Hogyha a hardcore kifejezetten a társadalom ellen akar küzdeni, akkor nem kéne *undergroundnak* maradnia. A másik oldalon meg azt mondják, hogy azért maradjon *underground* a hardcore, mert ugyanakkor van egy elve, hogy *don't sell out*. Ami meg azt jelenti, hogy hogyha te nem magad miatt csinálod, hanem egy lemezcégért, akik megmondják, hogy miről írájál szöveget, akkor ott elveszett az egésznek a spiritusza. És akkor ott már nincsen lázadás. Plusz hány olyan szöveg született már a nyolcvanas években, hogy a hardcore maradjon meg az utcán, ahova való. Nem kell az üzleti vonalba belekerülni. [...] Én a magam részéről mindig is azt mondtam, hogy a hardcore maradjon *underground*, az maradjon tudatos lázadás. [...] Ne kiabáljunk a színpadról 15 és 25 közötti srácoknak a hardcore elvekről, amikor ezer eurókat teszel zsebre a koncerted után.” (András, 2012)

Az, hogy az *undergorundság* kitételeinek teljesítése ennyire fontosnak bizonyul, két dolgot eredményez. Az egyik az, hogy a hardcore punk igyekezete nem hiábavaló, és megmarad saját köreibben – ami viszont azzal a hátránnyal jár, hogy „utánpótlás” híján a szintér hajlamos a stagnálásra, nem tekint kifelé, ez pedig legalább olyan veszélyes a megmaradásra nézve, mint az, ha a hardcore punkra túl nagy figyelem irányul:

„A lényeg az, hogy pont múltkor beszélgettük, hogy lehet, hogy kicsit ilyen belterjes egy társaság. Hogy nem igazán engedik be az új embereket. És ez egy kicsit gond. Lehet, hogy nyitni kéne jobban az új arcok felé, akiket érdekel ez, mert sokan úgy állnak hozzá, hogy oké, te már tudod, te érted, hogy hogy működik ez a DIY, ez a punk hardcore szintér, és akkor más jön, és akkor lehet, hogy hülye kérdéseket tesz fel, de erről ő nem tehet, meg ő nem lát bele ebbe a dologba. Valakinek bele kell vinni, meg meg kell mutatni neki, hogy mi hogyan működik, és talán ezért nem annyira növekszik ez az egész dolog. Bár mondjuk *underground* szinten meg pont ez a jó.” (Álmos, 2011)

A másik következmény az, hogy a kitételek létezése számos konfliktusra ad okot. Ez ugyan szűrőként működik, hiszen a konfliktusok újra meg újra leképezik és igazolják a hitelesség kritériumait, ugyanakkor frusztráló közege is teheti a hardcore-t, ami sokakat készíten a szubkultúrából való kivonulásra azzal az indokkal, hogy a kritériumoknak való megfelelés kevés teret enged a személyes fejlődésnek. Mindez egy érdekes kettős dinamikát kölcsönöz a hardcore punknak: folytonos fluktuációt okoz a „személyi állományban”, ugyanakkor biztosítja egy olyan sztenderd létezését, amely mégis egyben tartja az egészet.

elsődleges logikája – annak ellenére, hogy nagyon is látványos gyakorlatokkal bírnak – pontosan a látványosság kerülése, a szintéren zajló események ugyanis – amennyiben szélesebb körű figyelmet kapnának – valószínűleg morális pánikot indítanának el a társadalomban, ez pedig a szintér megszűnéséhez vezetne.

VI. STRAIGHT EDGE³⁴ MAGYARORSZÁGON

sXe-ek szinte minden szintéren jelen vannak, gyakran vállalnak szervezői szerepet, különálló közösségként azonban legfeljebb virtuális megjelenésükben tekinthetünk rájuk: az interneten saját fórumokkal rendelkeznek, melyek az információáramlás csatornáiként funkcionálnak sXe körökön belül. Magyarországon – saját becsléseik szerint – körülbelül 100-200 sXe lehet, szétszórtan a különböző hardcore punk szintereken.

A magyar sXe főbb vonásaiban alapvetően megegyezik azzal a képpel, amelyet az előző fejezetekben vázoltunk fel: a hardcore punkon belül egy olyan egységet képez, amelynek szervezőereje az absztinencia. Vannak azonban eltérések is az amerikai változathoz képest. Magyarországon a sXe-ek nem alkotnak a hardcore punktól egyértelműen elkülönülő csoportot, valós közösséget pedig még annyira sem. A közös címke – amelynek felvállalása, mint ahogyan arra a későbbiekben fény derül, több tényező függvénye – ugyan összeköti őket, de elsősorban mindannyian hardcore punknak vallják magukat, és a sXe csupán másodlagos és opcionális identitás szerepét játssza. Különösen jellemzőnek tűnik hazánkra az, hogy a sXe-et jellemző normaegyüttesben több olyan elem is benne foglaltatik, amely sok „egyszerű” hardcore punk viselkedését is meghatározza: a hardcore punkban általában véve nem jellemző a túlzott mértékű alkoholfogyasztás, és meglehetősen sok vegetáriánus és vegán mozog ebben a közegben. Hardcore punk és sXe között a különbség gyakran mindössze abban rejlik, hogy az adott egyén megfelel-e a sXe-ség összes kritériumának, sXe-nek vallja-e magát, és környezete sXe-nek tartja-e.

A sXe „köttöanyaga” az absztinencia, méghozzá a szó minden lehetséges értelmében. A sXe-ek nem csak az alkoholfogyasztástól tartózkodnak, hanem a dohányzástól, a

³⁴ Ross Haenfler amerikai szociológus elsősorban társadalmi mozgalomként vizsgálja a sXe-et (HAENFLER, 2004a, 2004b és 2006), amellyel a társadalmi mozgalmak diffúz, kultúraalapú új változatait igyekszik példázni. Haenfler olyannyira elismert kutatója a témának, hogy Michael Kirchner és Marc Pierschel őt kérte fel az *Edge - The Movie* című dokumentumfilmben szakértőként való szereplésre. Mindemellett munkái módszertani szempontból is tanulságosak, ugyanis „insider researcherként” rendszerint saját sXe-ségére, illetve sXe-sége és a kutatás kapcsolatára is reflektál. Haenfler munkáján kívül Robert T. Wood is szentelt egy monográfiát a témának (WOOD, 2006). Wood a sXe komplexitásán, a szubkultúra-résztevők identitásának heterogenitásán keresztül igyekszik bemutatni a szubkultúra-kutatás komplexitását. A női nem és a sXe viszonyát vizsgálta Jamie L. Mullaney (MULLANEY, 2007), aki szerint a sXe a szubkulturális hitelességnek olyan kritériumait teremti meg (keménység és önkontroll), amelyek elvben férfiak és nők által egyaránt teljesíthetők, mégis visszaállítják azt a nemek közötti éles elkülönítést, amelyet a sXe az elvek szintjén lerombolni szándékozik. Michael Atkinson *The Civilising of Resistance* című tanulmánya (ATKINSON, 2003), amely a szerző kanadai kutatásait összegzi, a sXe tematikájú tetoválások ikonográfiáját elemzi, illetve a készíttetés indítékai alapján magukat a tetoválásokat tipologizálja. Végül, de nem utolsósorban kiemelendő J. Patrick Williams és Heith Copes közös tanulmánya (WILLIAMS – CYPES, 2005), akik internetes sXe fórumokat kutatva figyelték meg azt, hogy hogyan fejeződik ki a szubkulturális identitás az autenticitás kritériumainak megállapítása, és az ehhez kapcsolódó szubkulturális határvonalak megajzolása révén.

drogfogyasztástól, az alkalmi szexuális együttlétektől, illetve jó részük a húsfogyasztástól, vagy bármilyen állati eredetű termék – legyen az élelmiszer, ruházati cikk vagy használati tárgy – fogyasztásától is. Ezen kívül vannak, akik a koffein, a csokoládé, és más stimuláló, éppen ezért a drogokhoz hasonlóan tudatmódosító hatásúnak tartott készítmények fogyasztását is elutasítják.

VI. 1. Hogyan válik valaki sXe-dzsé? Az absztinencia vállalásának kritériumai

Az elvek közül az alkohol, a dohányzás és a drogok elutasítása minden esetben kötelező érvényű, ezt pedig a már említett „*Straight Edge*” és „*Out of Step*” című dalokra vezetik vissza. Beszélgetőtársaim mindegyike egyet értett abban, hogy a fenti „normahármas” vállalása nélkül senki sem mondhatja magát sXe-nek – ezek tehát a sXe-ség abszolút kritériumai. Érdekes módon a promiskuitás kérdése ritkábban merül fel, pedig a dalszövegekben ez is benne foglaltatik. Egyik beszélgetőtársam szerint ennek az oka, hogy ez az elv értelmezési problémákat okoz,³⁵ mert eredeti megfogalmazása kevésbé egyértelmű, mint a többi. Az abszolút kritériumokon túl az absztinencia többi formája úgymond szabadon választható; ezt azzal indokolják, hogy ami nem szerepelt Ian MacKaye dalszövegeiben, az nem kötelező érvényű.³⁶

A normák átadása különböző csatornákon keresztül történik. Mivel a hardcore punk szubkultúra „köztudatában” eleve benne foglaltatik a sXe, sokakhoz az anélkül jut el, hogy különösebben tudatosan érdeklődnének iránta. Fontos tényező lehet a személyes kontaktus: sokan egy olyan, már a sXe szerint élő ismerősük révén ismerkednek meg a hardcore punk absztinenciával, aki mintegy „tanítómesterként” bevezeti őket ebbe az életformába. Nagy szerepe lehet az újdonsült sXe-ek becsatornázásában a dalszövegeknek is – elegendő csak arra gondolnunk, hogy maga a sXe mint jelenség is két dalszöveg nyomán nyerte el körvonalait. Az internet szerepe szintén számottevő – hiszen szinte korlátlan hozzáférést ad a sXe-ről szóló információkhoz, ismerkedési lehetőségeket nyújt, a fórumok pedig tájékozódásra,

³⁵ Azok a beszélgetőtársaim, akikkel szót váltottam erről a kérdésről, mindannyian monogám beállítottságúnak vallották magukat, de ezt semmilyen formában nem kötötték sXe-ségükhöz; sokkal inkább neveltetésüket, illetve egyéni preferenciáikat nevezték meg okként.

³⁶ Ennek ellenére sokan úgy tartják, hogy az absztinenciának mindenképpen ki kell egészülnie a vegetáriánus vagy vegán életmóddal is: „*Ha úgy vesszük, a sXe, az egy önző dolog. Hogyha nem vagy vegetáriánus, mert akkor azt végül is csak magad miatt csinálod. De ha már hozzátartozik számodra a vegetarizmus is, akkor már nem csak magadért csinálod, hanem másokért is. Másokra is odafigyelsz. Nem csak magadra. Mert ha tényleg ebből a szempontból nézed, akkor egy önző dolog a sXe. Hogy csak te, csak a te jóléted, csak az, hogy csak a te egészségedet nézed, satöbbi.*” (Álmos, 2011)

kapcsolatok fenntartására, a normák megvitatására adnak lehetőséget – bár annak előnyei és hátrányai erősen megosztják a hardcore punk közvéleményt.³⁷

A terepmunka során az derült ki, hogy leggyakrabban olyan személyek válnak sXe-dzsé, akik már eleve egy ideje hardcore punk közegben mozognak, hiszen a hardcore-on kívül eső „külvilág” kevéssé tájékozott a jelenséget illetően. Nem véletlen, hogy a sXe rejtve marad az avatatlan szemek előtt. A sXe kapcsán ugyanis ugyanúgy megjelenik a *mainstream/underground* különbségtétel, mint a jóval szélesebb körben ismert, több résztvevővel rendelkező hardcore punk kapcsán: az az exkluzivitás, amely abból származik, hogy a sXe-dzsé válásnak kritériumai vannak, a nem hiteles viselkedésmódok kizorítására szolgál. Ahhoz, hogy valaki „beavatott” sXe-dzsé váljon, nem elégséges, hogy az illető kijelentse magáról, hogy ő sXe, és felrajzolja kézfejére az X-et.³⁸

A hiteles sXe-ség előfeltétele – a már felsorolt normák betartásán kívül – az, hogy az illető hozzáállása megfeleljen bizonyos kritériumoknak. Ez utóbbiak voltaképpen megfelelnek azoknak a kitételeknek, amelyek a hardcore punk *underground*ságának kapcsán kerültek elemzésre. A sXe-dzsé válás nem egy hirtelen elhatározás következménye – pontosabban nem lehet az –, hanem egy folyamat, amelynek íratlan szabályai vannak, és amelynek egyfajta egyéni fejlődés következtében kell megvalósulnia:

„Kérdés: Sose kacérkodtál a gondolattal, hogy sXe legyél?”

Szilárd: Többször megfordult már a fejemben, viszont én úgy érzem, hogy a sXe az nem egy műfaj, nem egy olyan dolog, ami lesz valaki, hanem egy olyan dolog, amit elér az ember. [...] Ha azt mondom, hogy mától nem iszok, és megtiltom magamnak, mert sXe akarok lenni, az szerintem nem sXe. Az, akinek tényleg már az vált szükségévé, hogy a szervezetének, hogy ne fogyasszon alkoholt, onnantól tudom sXe-nek nevezni az illetőt. Én most lehet, hogy holnap vagy holnapután leteszem a cigit, de egyelőre még tudatosan tartóztatom meg magam. Nem tudom azt mondani

³⁷ Beszélgetőtársaim közül többen nehezményezik, hogy az internet ellehetetleníti a hagyományos *do it yourself*-jellegű, hogy felszínességet termel és hígulást okoz azzal, hogy mindent azonnal elérhetővé tesz, és nem kell „megküzdeni” az információért. Mások szerint az internet nagyban megkönnyíti a közösségszervezést, ezáltal pedig hozzájárul a hardcore punk kapcsolathálójának fenntartásához.

³⁸ A kézfejen viselt X a sXe szimbóluma. Az Egyesült Államok nagy részén a sXe kialakulásakor még korhatárosak voltak a koncertek, és 21 éven aluli személyeket be sem engedtek a klubokba. Kivételt képezett ez alól Washington D.C., ahol a 21 éven aluliak is látogathatták a koncerteket azzal a feltétellel, hogy a bejáratnál jól láthatóan X-et rajzoltak a kézfejükre, így jelezvén a klub személyzetének, hogy alkohollal nem szolgálhatják ki őket. Ian MacKaye, aki úgy gondolta, hogy a kiskorúaknak is joguk van részt venni kedvenc együttesük koncertjén, jó megoldásnak találta a megjelölést annak érdekében, hogy ne csak 21. életévüket betöltött fiatalok járassanak a koncertekre, ezért igyekezett azt minél szélesebb körben terjeszteni. Ennek hatására egy idő után sok, magát sXe-nek nevező 21 éven felüli fiatal is felrajzolta a jelet, jelezve ezzel szolidaritását és példamutató szándékát (*nem csak nem ihatunk, de nem is akarunk inni*). Az ehhez hasonló, külsőt érintő megnyilvánulásokat manapság elsősorban azoknál a fiataloknál tartják elfogadhatónak, akik sXe-ségük első szakaszában még fontosnak érzik a címke nyilvános vállalását, ugyanakkor ennek a készítésnek előbb-utóbb meg kell szűnnie. Ezen kívül bizonyos események – például egy kimondottan sXe együttes koncertje – alkalmával köztől függően szintén elfogadott a sXe identitás közszemlére tétele, például kézfejre rajzolt X formájában (képen lásd: 9. sz. melléklet).

magamra, hogy sXe. De mondjuk 1-2 év múlva, amikor már tényleg az a kényszerem, hogy ne fogyasszam, merthogy nincsen rá a szervezetemnek szüksége, lehet, hogy én is azt tudnám mondani magamra, hogy sXe.” (Szilárd, 2011)

A sXe-ség egyik elsődleges kritériuma tehát az absztinencia egyéni indíttatásból való vállalása. Ideális esetben egy sXe nem azért sXe, mert egy csoporthoz akar tartozni, és nem is azért, mert a címke ad neki erőt az absztinens életmód fenntartásához, hanem azért, mert belső igényévé válik az, hogy nem iszik, nem dohányzik, és nem használ drogokat. A belső igényből vállalt sXe-ség azonban nem feltétlenül elegendő a hiteles sXe-séghez: az egyéni igénynek hosszú távú elkötelezettséggel kell társulnia, ugyanis az ideiglenes sXe-eket nem ismerik el hiteles sXe-ként. Az, hogy a sXe logikája nagymértékű állhatatosságot követel meg, tulajdonképpen ismételten azt segíti elő, hogy a jelenséget megóvják a *mainstream* bekebelező erejétől: a trendkövető, ideiglenességgel jellemezhető posztmodern viselkedésmódot zárják ki általa. Ehhez azonban feltétlenül szükséges, hogy akárcsak a hardcore punk, a sXe is megmaradjon *underground*nak:

„Most jobb lenne, ha olyan srácok lennének sXe-ek, akik három hónap múlva meggondolják magukat? Szerintem *underground*ban őszintébb ez az egész, mert így azért csinálják az emberek, mert ők így szeretnék élni. Hogyha már tömegeket akarsz megmozgatni, ott már a külsőségekre mennek a dolgok. És akkor már csak egy divathullám lesz.” (Álmos, 2011)

Akárcsak a hardcore punk esetében, ezúttal is létezik ellenvélemény; van, aki úgy tartja, hogy annak ellenére, hogy az *underground*ság a hiteles sXe megmaradását szolgálja, mégiscsak ellentmondásos dolog szűk körben tartani valamit, aminek a célja elviekben valamiféle változtatás volna. Ebben az esetben az az exkluzivitás, amely elismerten a megmaradást szolgálja, egyben a sXe legfőbb kritikájává – féltékeny ragaszkodássá – is válik. Az *underground*ság megőrzését segíti az az általános elvárás, hogy egy hiteles sXe nem hirdetheti úton-útfélen az elveit, nem „prédikálhat”, nézeteit nem erőltetheti rá másokra, hiszen ez ütközne a sXe *egyéni* természetével. A magamutogató sXe-ség negatív megítélést kap.³⁹ Mindez abban éri el tetőfokát, hogy gyakran azt tartják ideálisnak és hitelesnek, ha egy sXe *egyáltalán nem* vállalja a címkét, hanem környezete automatikusan aggatja azt rá azért,

³⁹ Ehhez hozzátartozik az is, hogy hazánkban – legalábbis a szűk értelemben vett hardcore punk közegben – kevésbé alakult ki az a fajta militáns irányzat, amelynek alapja az a gondolat, hogy a sXe-nek példát kell mutatnia. Ez a fajta mentalitás nálunk inkább az NSsXe-et jellemzi, amely hajlamosabb önmaga promotálására – de ez az irányzat is csak egy bizonyos körön belül teszi ezt. A következő fejezetekben az NSsXe is részletesebb bemutatásra kerül majd (VI. 3. 1.). Érdekes példa a „prédikálás” ellentmondásos megítélésére – illetve arra, hogy milyen hatást vált ki a nem-absztinensekből, ha egy sXe tudatosan próbál hatást gyakorolni rájuk – a népszerű amerikai pankrátor, CM Punk, aki sXe, és meccsei előtt rendszeresen beszél is erről közönségének (bár mindez tagadhatatlanul a show részét képezi, mégis hatást vált ki a befogadókából). A következő linken egyik beszéde hallható és látható: <http://www.youtube.com/watch?v=KAguFDFIQ4&feature=related> (letöltés időpontja: 2012. 09. 19.).

mert életmódja megfelel annak, amit a sXe-ről tudnak. A megnevezés elutasításának oka többféle lehet: van, aki kiüresedettnek érzi azt, van, aki úgy gondolja, hogy személyes fejlődésének aktuális fokán már nincs szükség arra, hogy megnevezéssel illesse életmódját, és akad olyan is, aki úgy gondolja, hogy bár önmagában az életmód helyes utat jelent, eleve nem is kellett volna megnevezni – főleg, hogy ez a kifejezést bevezető Ian MacKaye-nek sem állt szándékában.

Ahogy arra már történt utalás, a sXe kialakulásakor egy személyes „hitvallás” vált kollektívvé. Talán pont ez a nyitja annak, hogy miért ennyire kétséges a sXe csoportjellege: tagadhatatlanul összeköti a sXe-eket az, hogy kollektíven osztoznak normáikon, mégis úgy tűnik, hogy a közös megnevezés ellenére is létezik egyfajta törekvés arra, hogy a sXe különálló egyének csupán névleges összessége legyen. A terepmunka során az derült ki, hogy a sXe közösséggé, vagyis a gyakorlatban is *kollektív*vá tételére való törekvések hazánkban rendszerint elbuknak,⁴⁰ de ezt alapvetően nem sokan sajnálják. Ennek oka talán az, hogy valójában nincs is szükségük arra, hogy a kollektívan vallott normákon kívül kollektív és kizárólagosan sXe élményeik legyenek, ilyen célokra ugyanis ott van a hardcore punk, amelyet sokkal fontosabb összekötő kapocsnak tartanak, mint a sXe-et:

„Ez szerintem egy életstílus. Igazából szubkultúrának is kevésbé nevezném. Ez a szubkultúrának egy életstílusa. Nincsen saját közössége. Nyilván összeköt, de nem ez az elsődleges kapocs a barátságnál. Nincsenek igazi sXe csapatok, akik kizárják... vagy nem is kizárják, de úgy száz százalékban egy sXe baráti kör. Nem nagyon találkozok ilyenekkel. Hardcore van. Az a közösség.” (Bálint, 2011)

Úgy tűnik, hogy a határozottan *közösségi* természetű hardcore punkkal szemben az *individualista* sajátosságokat mutató sXe – amellet, hogy beszélgetőtársaim valóban indokoltan vállalják az absztinenciát – egy lehetőség arra, hogy az az egyén, akinek erre is igénye van, individualitását is kiélhesse mindamellet, hogy tagja egy közösségnek, vagyis a hardcore punknak. A sXe definiálásának szempontjából ezeknek a megállapításoknak később még kiemelt jelentőségük lesz.

⁴⁰ Egyik beszélgetőtársam például emlékezett arra, hogy Budapesten többször is próbáltak sXe eseményeket szervezni, de nem jártak sikerrel, így bővítették a kört – hardcore punk eseményre.

VI. 2. sXe-nek maradni – örökre?

Absztinens életmódként a sXe alapvetően nagymértékű elkötelezettséget kíván meg. Az absztinencia megtörése (*edgebreak*) egyszeri, végleges, és bizonyos esetekben komoly presztízsvesztést okozhat: ha valaki megteszi, előfordulhat, hogy a sXe közvélemény rosszallásával kell szembenéznie, és semmiképpen sem tartják helyénvalónak, ha továbbra is sXe-ként definiálja önmagát:

„Kérdés: *Edgebreak*ed volt?

Bálint: Az egyszer van egy embernek.

Kérdés: *Utána nincs visszatérés szerinted?*

Bálint: Az életformához van, de újra felvállalni ezt a címkét, az elvileg nem szabályos. Vannak, akik megteszik ám, de hát ez azért furcsa. [...] Van, ami földhöz tudja vágni az embert. Én viszonylag megértő vagyok... mindenkinek tudnia kell, és el kell fogadnia azt, amikor felvállalja azt, hogy ő sXe, hogy ez egy olyan klub, ahol nem kér senki bizonyítványt, amikor belépsz; amikor kilépsz, akkor vesszőfutás van. Akkor minden szart rád fognak dobálni a barátaid is, de ez az élet rendje. Te is ugyanígy osztottad az előtted kilépőket, az utánad jövők is osztani fognak téged, hogy kiszállsz... hát na és, nehogy már valakinek ez keresztbevágja az életét! Most tettél egy olyan lépést, hogy te mostantól inni fogsz, és vidám fiú leszel.” (Bálint, 2011)

A fenti interjúrészlet az *edgebreak* általános megítélésén kívül tartalmaz más fontos információt is: meglehetősen sok konfliktus következik a kötött normákból, illetve azoknak megszegéséből. A konfliktusok kiindulópontja többnyire egy-egy pletyka; ezek időnként fórumokon vagy *fanzine*-ekben kerülnek kitárgyalásra.⁴¹

A konfliktusok kapcsán érdemes néhány szót fordítani a sXe-nek a nem-absztinens külvilággal való kapcsolatára is. Mint ahogyan az már szóba került, a sXe *pozitív* változata csak az individuum életében kíván változást előidézni; alapvetően nem célja az, hogy „megváltsa a világot” – ez pedig, mint ahogyan az az előző fejezetben megállapításra került, az exkluzivitás, és ez által a hitelesség, az *underground*ság megőrzésének egyik eszköze. Ebből fakadóan a sXe gyakran kettős mérce szerint ítél: a nem-absztinens külvilággal szemben meglepően toleráns,⁴² saját körein belül azonban nem minden esetben ilyen

⁴¹ Nemzetközi felzúdulást keltett például az a hír, hogy maga Ray Cappel, a Youth of Today énekese követett el *edgebreak*-et, amikor egy utazás során megivott egy pohár bort – sokan ezt a sXe szimbolikus meghasonulásaként élték meg, annak ellenére, hogy Ray Cappel már jó ideje nem nevezi magát sXe-nek. A pletyka természetére jellemzően egy-egy jelentősebb *edgebreak* hosszabb ideig kering a sXe köztudatban, és több verziója is él. Magam is találkoztam a terepmunka során olyan történettel, amelynek összesen négyféle változatát volt szerencsém diktafonon rögzíteni.

⁴² Legtöbb beszélgetőtársamat nem különösebben zavarja nem-absztinens ismerőseinek életmódja: „Nem kell erőfeszítést tennem, hogy ne igyak és drogozzak, nem kell küzdenem ezek ellen a szerek ellen, és ez kellene, hogy legyen egy természetes állapot mindenkinek, de legfőképpen szülőknek, tanároknak, politikai vezetőknak, vagyis olyan személyeknek, akiknek gyerekek, vagy fiatalabb nemzedékek példaképeinek kellene lenniük. Ugyanakkor,

megengedő. Bár beszélgetőtársaim egyöntetűen állították, hogy barátságok soha nem szakadnak meg azért, mert az egyik fél feladja a sXe-et, de azért számon tartják, hogy ki az, aki még sXe, és ki az, aki már nem az. Felmerülhet a kérdés, hogy vajon honnan tudják, hogy valaki feladta az absztinenciát: erre mindössze azt a választ kaptam, hogy „előbb-utóbb úgyis mindig kiderül”.⁴³ Időnként elég lehet egy félreérthető megjegyzés, vagy egy meggondolatlan kijelentés is ahhoz, hogy meginduljon a szóbeszéd arról, hogy az illető már nem absztinens.⁴⁴

Fontos kérdés ebben a tekintetben az, hogy mi számít egyáltalán *edgebreak*-nek. Az *edgebreak* fogalma csak az eredeti, Ian MacKaye által megfogalmazott „elvcsomagra” vonatkozik, tehát az alkoholfogyasztásra, a dohányzásra, illetve a drogokra. A vegetarianizmus megtörése például – bár egyértelműen negatívan ítélik meg – nem vonja maga után azt, hogy az illető többé nem nevezheti magát sXe-nek: „Ha valaki a vegetarianizmust töri meg, attól még ugyanúgy *edge* marad, bár aki sXe, az inkább ne egyen húst. Én így vagyok vele.” (Álmos, 2011)

Felmerülhet a kérdés, hogy amennyiben a sXe-ség valóban ennyire egyéni döntés dolga, egyáltalán miért alakult ki az *edgebreak* fogalma? Ennek oka valószínűleg az, hogy az egyéni jelleg ellenére is kell valami, ami a sXe-et összefogja (máskülönben egyszerűen csak absztinencia volna), ez a kifejezés pedig lehetőséget ad arra, hogy a normaszegőket mintegy megbélyegezzék – a megbélyegzés által pedig körvonalazódjon valamiféle csoport (és persze annak normái), amelyből az absztinenciát feladó egyén kizáratik. Mindezek által az ideiglenes sXe-ség a legkevésbé sem tűnik vonzó lehetőségnek, és a hitelesség fontossága újabb hangsúlyt kap.

Vannak ugyanakkor olyan sXe-ek is, akik toleránsabban állnak az *edgebreak*-hez, sőt, a személyes fejlődés – ha nem is szükségszerű, de természetes – velejárójának tartják azt, hogy a normák megtartásának fontossága egy idő után csökken:

ítélkezni, vagy lenézni másokat a legkönnyebb. És a leg butább dolog. A legtöbb barátom fogyaszt alkoholt. Én nem, de ennek ellenére nem cserélném el őket semmi pénzért.” (Gábor, 2012)

⁴³ Ahogyan a kutató nem tudja megítélni, hogy beszélgetőtársai valójában mennyire tartják magukat az absztinencia normájához (hiszen nem láthatja őket életük minden pillanatában), úgy természetesen maguk a sXe-ek sem tudják a szó szoros értelmében ellenőrizni azt, hogy ki az, aki megszegte a normákat. A legtöbb esetben addig, amíg az illető ténylegesen a hardcore közeg részét képezi (vagyis aktívan részt is vesz annak életében), csak akkor derül fény az absztinencia feladására, ha az szándékos és nyilvánosan vállalt (ezt leszámítva mindössze pletykák terjednek arról, hogy ki az, aki kevésbé tűnik állhatatosnak – a pletykák hatására azonban előfordulhat, hogy valaki végül tényleg nem kívánja magát sXe-nek nevezni). Azokban az esetekben, amikor valódi *edgebreak*-ről hallottam konkrét személyek kapcsán, jellemzően utólag, vagyis a hardcore punk közegetől való eltávolodás után kezdték el velük kapcsolatban használni a kifejezést. Számukra a hardcore punkhoz való visszatérés lehetséges, azonban a normaszegés köztudomásúvá válásával többé már nem lehetnek sXe-ek.

⁴⁴ Sokak számra ez disszonáns dolog, ami esetenként újabb konfliktusokat generál, ezúttal a sXe jellemző kritikájával, az ítélkezésre és a kisajátításra való hajlammal a középpontban.

„István: Mert én úgy vagyok ezzel a sXe dologgal, hogy most azt mondom, hogy nincs szükségem semmire, dohányozni biztos, hogy nem fogok soha életemben, de nem mondhatom azt, hogy negyven éves koromban nem fogok esetleg egy vacsora után meginni egy pohár vörösbort. Lehet, hogy lesz egy olyan pillanat az életemben... biztos vagyok benne, hogy sokan problémamegoldásként isznak. Az még szerintem súlyosbítja a problémát. Részeg soha életemben nem leszek, ebben száz százalékig biztos vagyok. [...] De abban, hogy negyven éves koromban nem iszom meg egy pohár vörösbort, ebben nem lehetek biztos. Nem...

András: Huszonévesen azért már illene fejlődni egy embernek. És talán ha harminc fölött járva valaki még mindig ebben van leragadva, tudod... *get a fuckin' life!*” (András és István, 2010)

A normák fontosságának, illetve a sXe közvéleményre fordított figyelem csökkenése – ami nem jelent egyet az életmód feladásával! – párhuzamos azzal, ahogyan az egyén sXe-ként töltött életciklusa „kifut”. Harminc éven felüli beszélgetőtársaim szinte mindegyike ebben a szakaszban tart, és bár már messze nem foglalja le őket annyira saját sXe-ségük, azért elismerik, hogy életük egy jelentős szeletét képezték – és kevésbé explicit módon, de képezik jelenleg is – azok a normák, amelyek sXe-ként váltak mindennapjaik részévé. Megfigyelhető, hogy az idő múlásával a sXe különböző interpretációi váltják egymást: az ifjabb generáció köreiben még lelkesítő, esetenként mozgalomként értelmezett dolog, amelyben a csoporthoz tartozásnak nagy szerepe van, a későbbiekben azonban egyre inkább az élet természetes, magától értetődő részévé válik, amely nem szorul bizonyításra, magyarázatra. Ekkor az identitásalkotás folyamataira kevesebb hatással bír, inkább csak fundamentumként van jelen, egyre inkább a személyesség, az *egyéni* dominál benne, bár sokan segítik tapasztalatukkal, kapcsolati hálójukkal a helyi hardcore színterek jelenlegi szervezőit. A régóta sXe-ként élők köztiszteletnek örvendenek, egyben pedig közfigyelemnek is: gyakran ők a mérce, véleményük hatással van a közvéleményre, az ő normaszegéseik nagyobb port kavarnak.

VI. 3. A sXe interpretációi

Az az általános kép, amely a fenti fejezetek alapján rajzolódik ki a sXe-ről, tulajdonképpen annak csak egy változatára illik teljes mértékben: arra, amelyik a *pozitív* jelzővel jelöli meg magát (*positive line*). Annak az normaegyüttesnek azonban, amely a sXe általános alapját képezi, a fentén kívül léteznek más értelmezései is; ezek a sXe-et más jellegű jelenségekkel kapcsolják össze. A különböző értelmezések között ugyan lehet átjárás, ám a róluk alkotott határozott vélemények miatt mégis szétválaszthatók, az átjárásnak pedig vannak határai.

VI. 3. 1. NSsXe

A magát nemzetiszocialista sXe-ként definiáló irányzat az utóbbi idők egyik legmegosztóbb jelensége. Alapvetően nem újkeletű jelenség, de hazánkban csak napjainkban kezdett el teret hódítani. Érdekes módon annak ellenére, hogy maga a sXe amerikai „találmány”, ez a változata épp az ellenkező irányból érkezett, hiszen – beszélgetőtársaim szerint – Ukrajnában és Oroszországban már régóta nagy népszerűségnek örvend. Magyarországon az NSsXe tulajdonképpen nem a hardcore punk keretein belül alakult ki: sokkal erősebb kötelékek fűzik a *skinhead*hez, illetve általánosabban abba a nagyobb halmazba sorolható, amelyet – kissé elnagyolva – talán radikális nemzeti beállítottságúnak nevezhetünk. A hardcore-hoz csupán a zene révén kapcsolódik, mondanivalóját és eszmeiségét tekintve attól sok tekintetben eltér.

A megnevezésben szereplő *NS* a *nemzetiszocialista* kifejezés rövidítése. Bár a terepmunka során nem kaptam igazán pontos képet arról, hogy a magukat NS-nek vallók hogyan definiálják a kifejezés jelentését (ehhez specifikusabb és hosszabb idejű kutatások lettek volna szükségesek), az bebizonyosodott, hogy referenciarendszerük nagy vonalakban a német nemzetiszocialista eszmeiségre épül. Ennek bizonyos elemeit azokra a magyar sajátosságokra alkalmazzák, amelyek szerintük sürgető problémákat vetnek fel: központi gondolatuk a nemzet létbiztonságának, jólétének és jóllétének visszaállítása. Erősen múltorientált felfogás jellemzi őket – egy olyan, általuk konzervatívnak nevezett értékrendet kívánnak visszaállítani, amelynek vezérelvei a becsület és a tisztesség –, és jellemzően hajlanak az antiliberalista, patrióta, homofób, antiszemita, és a cigánysággal szembeni intoleráns eszmék felé.

Az NS és az NSsXe viszonya tulajdonképpen ugyanarra a sémára épül, amelyre a hardcore punk és a sXe viszonya: ebben az esetben nem a hardcore punk a szélesebb halmaz, hanem az NS, viszont ugyanúgy lehetetlen a kettőt szétválasztani, és amikor NSsXe-ről beszélünk, akkor annak törekvései mindig összhangban vannak az NS általános törekvéseivel. Az NSsXe eszmeiségének⁴⁵ középpontjában tehát – a szélesebb körű NS eszméknek megfelelően – a nemzeti integritás megőrzése, a társadalmi elégedettség és jólét biztosítása áll, és az esetek többségében sXe-et is ezeknek a szolgálatába kívánják állítani.

⁴⁵ Szándékosan nem a szellemiség szót használom, hiszen NS beszélgetőtársaim hangsúlyosan eszmékről beszéltek.

Míg a hardcore punk alapvetően introvertált, a pozitív sXe pedig individualista, addig az NS sokkal inkább extrovertálnak,⁴⁶ az NSsXe pedig közösséginek tűnik. Az NSsXe nem csak az individuumon kíván változtatni, hanem bevallottan szélesebb körű változást szeretne elérni (egyrészt a nem-absztinens NS-ben, másrészt – az NS eszmék jegyében – nemzeti szinten), élénken foglalkoztatják az aktuális gazdasági, társadalmi és politikai történések, és véleményét is elmondja ezekről. Az NS eszmék terjesztésének kiváló eszköze lehet az NSsXe, amely „tisztaságával” meggyőző előrs, a tisztaságából fakadó nagyobb fokú tudatossága miatt pedig hatékony is:

„Ha azt látják, hogy ez az ember ugyanúgy néz ki, mint én, egyáltalán nem kirívó, egyáltalán nem polgárpukkasztó, vagy teszem azt félelemkeltő, nem az jön le belőle, hogy ez egy buta ember, mert hallottam már a szövegeit, és mellette még csak nem is az van, hogy minden hétvégén berúg és összever randomban embereket, hanem próbál egy pozitív értékrendet képviselni, akkor lehet, hogy elkezd szimpatikus lenni neki ez az egész.” (Kornél, 2011)

Az NSsXe határozottan törekszik arra, hogy közösséggé váljon. Saját blogján⁴⁷ rendszeres programokat – például sportnapokat, táborokat, filmvetítéseket, koncerteket – kínál, és igyekszik tenni arról, hogy az emberek tudjanak létezéséről: időnként szórólapokon hirdetik programjaikat, próbálják felhívni a figyelmet aktuálpolitikai kérdésekre, és „toborzó” jellegű tevékenységet is végeznek.⁴⁸ Úgy gondolják, hogy életmódjukkal és érdeklődésükkel egyrészt példát mutathatnak, másrészt pedig bizonyítják azt, hogy a közhiedelmekkel ellentétben az NS konstruktív tettekre is képes.

Bár az NSsXe sem próbál erőszakkal változtatni a nem-absztinensek gondolkodásmódján, hazánkban – a maga módján – mégis ez nevezhető az amerikai militáns irányzat megfelelőjének. Ennek oka a szóhasználatban rejlik: mind az NS-t, mind pedig az NSsXe-et saját maguk is *mozgalom*nak nevezik, értékrendjükre az *eszme* megnevezést használják, tevékenységüket pedig *harcként* definiálják, melynek egyik eszköze a sXe *propagálása*.

Az NSsXe egyik fontos sajátossága, hogy szelektál a „pán-sXe” elvek között, és bár sokuk alapvetően környezettudatosnak és állatvédőnek tartja magát, jellemzően nem vegetáriánusok vagy vegánok. A húsfogyasztást leginkább az egészség érvével és az ember biológiai sajátosságaival támasztják alá. Ebben a közegben az egészség – mind mentális, mind fizikai értelemben – gyakran szerepel a sXe-dzsé válás mellett szóló érvek között. Ennek

⁴⁶ Annak ellenére, hogy a hatóságokkal való konfliktusok, illetve a negatív megítélés miatt az NS rejtőzködni kényszerül, mégis próbál szimpatizánsokat gyűjteni.

⁴⁷ <http://nsstraightedge.blogspot.hu/?zx=a7f3d651e5b2d93b> (letöltés időpontja: 2011. 03. 02.)

⁴⁸ Egyik rölpapjuk a függelékben is megtalálható (10. sz. melléklet).

kapcsán kiemelendő, hogy míg a pozitív sXe számára nem annyira fontos a fizikai állapotra való odafigyelés és a test tudatos karbantartása, addig az NSsXe-re ez nagyon is jellemző. Ennek oka egyrészt az, hogy az „ép testben ép lélek” gondolat hívei, másrészt pedig a testedzés az eszmei és a szó szoros értelmében vett „harc” motívumával kapcsolódik össze – főleg, ha figyelembe vesszük, hogy a legtöbben közülük valamilyen küzdősportot választanak. A testi és lelki egészséget az NSsXe az absztinenciához köti, az absztinencia következményének pedig a valódi változásokhoz szükséges fegyelmezettséget és tudatosságot tartja. Mindezek ismeretében valóban nem meglepő, hogy megnevezésül pont a *nemzetiszocialista* kifejezést használják: mindaz, ami az NSsXe-ek gondolkodásmódját vezérli, könnyedén rokonítható azokkal a sajátosságokkal, amelyeket Ernest Gellner (GELLNER, 2004: 66-68.) vázol fel a nemzetiszocializmus mint újfajta nacionalizmus kapcsán.⁴⁹

Az NSsXe mind az NS, mind a hardcore punk közegben sajátos megítéléssel rendelkezik: előbbiben különc dolognak tartják, utóbbiban pedig elutasítják. Az NSsXe példamutató szándékát saját közege nem minden esetben veszi jó néven, ugyanakkor az NSsXe-ek sem félnek kritikát megfogalmazni saját közegükkel szemben – valószínűleg részben ez okozza kétértelmű megítélésüket:

„Kérdés: Annak, hogyha valaki NS vonalon belül sXe, annak van presztízse?”

Kornél: Na ez a durva, hogy igazából egy adott közegben ez pozitív, viszont az átlag közegnél ez negatív. És ezt azért nem értem, mert igazából szerintem eléggé pozitív mintát próbálunk átadni az ifjúságnak. Viszont volt már olyan zenekar, amiben én is doboltam, ahol a basszusgitárosunk volt az, aki engem kinézett, és lehúzott, hogy ő a sXe-et hülyeségnek tartja, és ő a sXe-et azt nem tartja egy NS hozzáállásnak, mert NS hozzáállás az, hogyha iszunk. És volt olyan beszólás is NS közegből, hogy rád nem hallgatunk, mert olyan emberben, aki nem iszik, abban nem tudok megbízni. Merthogy aki nem iszik, az nem őszinte, mert az alkohol befolyása alatt mindenki őszinte lesz.” (Kornél, 2011)

A hardcore punk közeg alapvetően elítélően vélekedik az NSsXe-ről. A hardcore punk hagyományosan liberális, toleráns és diszkrimináció-ellenes hozzáállást képvisel, és mivel a sXe-et is e mentalitás folyamányának tartják, úgy gondolják, hogy az egyszerűen nem kompatibilis az NS eszmékkel:

„A hardcore nem nekik szól. Az NSHC az egy vicc, ezek a fasiszta skinheadek, akik ezt nyomatják, azok nem hardcore-t csinálnak, a fasiszta skinheadeknek soha nem volt saját zenéjük,

⁴⁹ Gellner szerint a nemzetiszocialista embereszmény középpontjában az egészségesség, a vitalitás, a közösségi szellem, az energikus tevékenykedés és a fegyelem áll (GELLNER, 2004: 66-68.). A sXe-hez mindez könnyedén hozzákapcsolható, így e tekintetben egyáltalán nem véletlen, hogy a jelenség kialakult.

mindig koppintottak, most megpróbálnak beilleszkedni a hardcore-ba. Kb. 10 éve indult egy mozgalom, amit *Good Night White Pride*-nak neveznek, ehhez a mozgalomhoz kell tartoznia minden egyes olyan hardcore-tudatú embernek, aki tényleg a közösségért van, hogy tényleg ezeket a rasszista, negatív, kizorító eszméket nem szabad beengednünk a hardcore-ba.” (Szilárd, 2011)

Az elutasítás olyannyira erős, hogy helyenként komoly konfliktusok is származnak belőle (verekedések például), sok hardcore punk együttes nem tűri meg koncertjén a láthatóan NS beállítottságú személyeket, és igyekszik általában véve is kerülni mindenfajta kapcsolatot az NS közeggel – például az NSHC együttesekkel. Időnként az is elég ahhoz, hogy egy együttes vagy egy személy negatív megítélést kapjon, ha fény derül arra, hogy rendelkezik NS ismerettséggel.

VI. 3. 2. Krishnacore⁵⁰

A *krishnacore* irányzat a kilencvenes években jelent meg; az elnevezés olyan hardcore punk zenét fed, amelyet Krisna-tudatúak játszanak, és amelynek gyakran tartalmát is a vallási mondanivaló határozza meg. Mint annyi minden más, a *krishnacore* elterjedése is Ray Cappo nevéhez köthető, aki személyes útkeresése részeként a Youth of Today után megalapította Shelter nevű, kimondottan krisnásokból álló és krisnás mondanivalót közvetítő együttesét, amelynek közvetett módon az is célja volt, hogy spirituális szintre emelje a sXe-et. Nagyhatású személyiségként sokakat győzött meg ennek fontosságáról: „olyan prédikációt nyújtott az embereknek, hogy hardcore srácok ezrei vonultak be krisnás templomba és lettek bhakták” (András, 2012). Rövid időn belül látványosan megsaporodtak a krisnás zenekarok, nem csak Amerikában, hanem Európában is.

Azon kívül, hogy Ray Cappo krisnás lett, más oka is volt annak, hogy éppen a hardcore punkkal kapcsolódott össze a Krisna-tudat. Beszélgetőtársaim szerint a két jelenség egész egyszerűen kompatibilis egymással:

„A hardcore az egyfajta lázadás a társadalom felé. Namost vallásosnak lenni is egyfajta lázadás, de az, hogy krisnásnak lenni, ami keletről jövő és gyakorlatilag egy olyan filozófiát közvetítő kultúra – nem is nevezném vallásnak – ami kifejezetten választ tud neked adni arra, hogy mi a probléma ezzel a világgal, mi a probléma ezzel a fogyasztói társadalommal, mi a probléma azzal, ha valaki húst eszik, tönkreteszi a szervezetét alkohollal, drogokkal, satöbbi... Ezek a dolgok ott ugyanúgy jelen vannak, hiszen a Krisna-tudatnak a fő elveiben benne van, amikor egy tanítványt elfogad egy lelki tanítómester, a tanítvány fogadalmat tesz, hogy ő nem mérgezi a testét alkohollal, cigarettával, hússal, drogokkal. És akkor hoppá, ott van a sXe alapelv. Tehát ez a kettő így nagyon együtt mozog.” (András, 2012)

⁵⁰ Mivel angol nyelvű kifejezésről van szó, Krisna nevét angol helyesírással használom. Amikor nem általában véve beszélek az irányzatról, a magyar helyesírást fogom alkalmazni.

A Krisna-tudatú hardcore punkok esetében a sXe a hindu vallási elvekkel való összhangja miatt adekvát megnevezésnek tűnik, és a hardcore színtéren tevékenykedő Krisna-tudatúak automatikus besorolásává válik.⁵¹

Magyar hardcore punkok a kilencvenes évek elején-közepén találkozhattak először a Krisna-tudattal, hiszen egyébként is ez volt az az időszak a magyar Krisna-mozgalom történetében, amikor az élénkebb tevékenységnek köszönhetően (fesztiválok, utcai könyvadás, „nyílt napok”; lásd: FARKAS, 2009: 29-33.) nagyobb figyelem hárult a Krisna-tudatúakra, és – igaz, kezdetekben a nem túl hízelgő „szekta” kategóriába sorolva – a médiában is nagyobb nyilvánosságot kaptak. A Krisna-mozgalom látványosabb megjelenése, illetve az amerikai hardcore punk minták követésére való törekvés következtében a magyar színtéren is többeket kezdett el érdekelni a Krisna-hit, és hazánkban is megalakultak olyan együttesek, amelyekben krisnások játszottak.⁵²

A *krishnacore* mint irányzat – bár egy időszakban valóban nagyobb érdeklődést keltett – hazánkban sosem honosodott meg igazán. Voltak olyan hardcore punkok nálunk is, akik Krisna-hívők lettek, és léteztek/léteznek olyan zenekarok, amelyekben játszanak krisnások, de szélesebb körben a jelenség inkább megmaradt különlegességnek.⁵³ Mindettől függetlenül a hardcore punk közeg érdeklődéssel és elfogadással viszonyul az irányzathoz; annak vizsgálata, hogy a krisnások mit gondolnak a jelenségről, már szélesebb körű kutatást igényelne.

⁵¹ Ez annak ellenére is így van, hogy a krisnás hardcore punkok nem sXe-ként, hanem elsősorban krisnásként határozzák meg magukat: „Nem vallok magam sXe-nek. Mindkét kézfejemem olyan, számomra mély jelentésű tetoválás van, amit nem szívesen húznék át egy X-szel. Én háré krisnás vagyok, és amikor ezzel a dologgal megismerkedtem, feladtam a káros szenvedélyeimet, amiket igazából nem is kellett feladnom. Ha egy dolog helyett, ami örömet okoz, egy értékesebb valamit kapsz, ami még több és nem utolsósorban tisztább örömet okoz, az nem is igazi lemondás, mert már nem is vágyasz rá.” (Gábor, 2012) Azokat a normákat tehát, amelyek „hivatalosan” sXe normáknak számítanak, ők vallási indokoltságú absztinenciának tartják.

⁵² Egerben a Forcas és a Tisztán a Cél Felé, Budapesten az Incarnation.

⁵³ Mindezidáig egyetlen olyan példával találkoztam, amely arra utal, hogy ma is létezik szorosabb, gyakorlatias jellegű kapcsolat is a *krishnacore* és a krisnás egyház között: „Mostanra annyira átitatta az életem a Krisna-tudat, hogy ha akarnék sem tudnék már nélküle élni, de nem vagyok már egy sadana-bajnok [sadana: lelki gyakorlat – V.Á.]; a drogok nélküli élet megmaradt, vegetáriánus vagyok, a Tisztánnal részt veszek az egyház prédikálásában, a koncerteken csináljuk a food for life-et, ami az egyház ételosztó programja. Szóval ahol tudok, segítek; itthon van oltárunk, Krisna része a hétköznapiainknak és majd a gyerekeinket is úgy fogjuk nevelni a feleségemmel, hogy van isten és Krisnának hívják. [...] A bhakták itt Magyarországon örülnek nekünk, jó dolognak tartják és rengeteg segítséget kapunk az elejétől fogva, amit igyekszünk mi is viszonzni. Mindig adunk egy csomó cd-t, amit a könyvosztók ki is osztanak az utcán, a bevételt pedig az egyháznak adjuk adományba.” (Gábor, 2012)

VI. 4. A mozaik összeáll – hogyan definiálja egymást a hardcore punk és a sXe?

A hardcore punk és a sXe részletes bemutatását követően, illetve kapcsolatuk alakulásának történeti perspektíváinak ismeretében elérkezett az idő, hogy az eddig leírtak alapján a jelenségek, illetve a közöttük lévő viszony definiálására kerüljön sor.

Az előzőekben megismertük a hardcore punk és a sXe történetét, kapcsolódási pontjait, szerveződésüknek és működésüknek logikáját, amelynek középpontjában az *underground* fogalma állt. Megállapítottuk, hogy a két jelenség egymástól elválaszthatatlan, hiszen a sXe a hardcore punkon belül fejlődött ki, amely fogékony közegnek bizonyult arra, hogy befogadja szubkulturális tökéjébe az absztinenciát. Ezért „cserébe” a sXe számos új aspektussal gazdagította ezt a szubkulturális tőkét, és ma már számos olyan hardcore punk létezik, aki, bár nem teljesen absztinens, de az absztinencia bizonyos aspektusait beemeli saját életébe. Megállapításra került továbbá, hogy a sXe kizárólagosan a hardcore punkhoz köthető jelenség: nem nagyon fordul elő, hogy valaki nem képezi a hardcore punk szubkultúra részét, és mégis sXe-nek vallja magát. Ez egyrészt az *underground* logika következménye, hiszen emiatt eleve kevesen tudnak a jelenség létezéséről, másrészt pedig annak köszönhető, hogy maguk a hardcore punkok is saját találmánynak tartják a sXe-et, így leginkább csak a saját közegből érkezőket fogadják el akként. Ebben a sorrendiségben (hardcore punk → sXe) a két jelenség közötti hierarchia is tetten érhető: elsődleges identitásnak a hardcore punk számít, a sXe pedig egyértelműen másodlagos szerepet játszik mellette – vagyis inkább azon belül.

Az „identitás-hierarchiában” elfoglalt helyen kívül fontos különbség a két jelenség között az, hogy míg a hardcore punkot közösségnek tartják, és valóban mutatja a közösségformálódás gyakorlati aspektusait is (vannak közösségi események, a hardcore punkok egy közösség tagjaiként határozzák meg magukat), addig a sXe-re mindez nem jellemző. Összekötő erőként működik a közösen vallott normák miatt, de nem alkot valós közösséget, és jellegzetességei alapján (a személyes fejlődés részeként, magáért és magának válik valaki sXe-dzsé) sokkal inkább az individualizmus határozza meg. Mindezek már elegendő támpontot adnak ahhoz, hogy ne csak egyéni jellegzetességeik alapján, hanem egymáshoz képest is definiálni tudjuk a két jelenséget. A továbbiakban erre fog sor kerülni.

A hardcore punk és a sXe mibenlétének meghatározásához Paul Hodkinson szubsztancia-fogalmát használok elméleti alapként. Ennek alapján amennyiben azt kívánjuk megállapítani, hogy szubkultúrának nevezhető-e a hardcore punk, négy faktor meglétét szükséges ellenőrizni: hogy van-e következetes jellegzetessége, létezik-e hozzá kapcsolódó identitás, milyen mértékben éreznek elkötelezettséget iránta a résztvevők, valamint autonómnak mondható-e.

Következetes jellegzetességen Hodgkinson egy viszonylagos állandóságot mutató érték- és ízléshalmazt ért. A hardcore punk esetében egyértelműen kiderült, hogy léteznek olyan kollektív preferenciák mind az ízlés, mind pedig az értékek terén, amelyek kimondottan a jelenséghez köthetők. Ezeknek ismerete alkotta azt, amit a dolgozat a hardcore punk szubkulturális tőkéjének nevezett, és amelynek birtoklása meghatározza az egyén hardcore punk közegen belüli megítélését (beavatott és hiteles-e). Létezésüket jelzi az is, hogy aki mindezeknek nincs birtokában, az nem felel meg a kritériumoknak, azaz *nem-hardcore punk* kategóriába kerül.

Az, hogy a hardcore punksnak kritériumai vannak, hogy elkülönítik egymástól a *hardcore punkot* és a *nem-hardcore punkot*, illetve másokhoz képest – például a punkhoz képest – is meghatározzák magukat, arra utal, hogy léteznek „ők” és ezzel szemben egy „mi”, vagyis hogy létezik hardcore punk *identitás*. Ahogyan az a dolgozat több fejezetében kiderült, ez ráadásul egy büszkén vállalt, és más identitásformációkhoz – például a sXe-hez – képest elsődleges identitás, amely gyakran hosszú ideig funkcionál az egyén életének meghatározó szeleteként.

Ez már csak azért is lehet így, mert a hardcore punk működésének *underground* logikája *elkötelezettséget* kíván meg: azt, hogy a résztvevők aktívan, hosszan, változatos módokon bizonyítsák a hardcore punk iránti lojalitásukat. Az elkötelezettség pozitív értéként való számontartásából az következik, hogy a hardcore punkban az „ifjúság” kategóriájából már kieső, 30-as, 40-es éveikben járó résztvevők is tevékenykednek, nem ritkán szubkulturális vállalkozóként, például koncertszervezőként vagy egy kiadó üzemeltetőjeként.

Az *underground* logika nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a hardcore punk mindeközben *autonóm* is maradjon: tulajdonképpen elvárás az, hogy legyenek saját, független és exkluzív információs, terjesztési és fogyasztási hálózatai és stratégiái, amelyek elkülönülnek a *mainstream* hálózatoktól és stratégiáktól. Ezek a *distrok*, *fanzine*-ek, fórumok, kiadók, a koncertszervezés és a bakelitgyűjtés által jönnek létre, és nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy bármekkora is a közösség aktuális mérete, a hardcore punk fennmaradjon.

Mindezek alapján a hardcore punk teljes joggal nevezhető szubkulturának, már csak azért is, mert ebben az esetben ez nem kizárólag akadémikus terminus: beszélgetőtársaim is rendszeresen használták a kifejezést, amikor definiálni próbálták a hardcore punkot.

Ahogyan az már említésre került, a külföldi szakirodalom gyakran tekinti a sXe-et is különálló szubkulturának. Ez a megállapítás azonban az én anyagomra nem alkalmazható, több okból sem. Egyrészt beszélgetőtársaim egyike sem gondolja úgy, hogy a sXe szubkultúra volna – ha pedig ők maguk így érzékelik, akkor nem tanácsos ráerőltetni ezt a keretet.

Másrészt a magyar sXe a szubsztancia-elméleten keresztül vizsgálva sem tekinthető szubkultúrának, bizonyos elemek ugyanis hiányoznak belőle ahhoz, hogy annak nevezhessük. A sXe-nek vannak következetes jellegzetességei – az absztinencia, a sXe normák, a normaszegés szankcionálása (*edgebreak*) –; az egyének meghatározzák magukat sXe-ként, és a sXe-ségnek vannak kritériumai, tehát tartozik hozzá identitás; alapja, akárcsak a hardcore punknak, a hosszútávú elkötelezettség. A sXe azonban nem autonóm; nem alkot a hardcore punktól elkülönülő közösséget, de nincsenek is ehhez saját eszközei, hiszen alapvetően a hardcore punk hálózatait használja, annak stratégiáihoz igazodik, és nem is törekszik igazán másra.

A kutatás során sokáig zavaróan hatott az, hogy úgy tűnt, a sXe csak úgy „van”, létezik, „lebeg”. Csak hosszabb vizsgálat vezetett arra a következtetésre, hogy ennek a látszólag céltalan létezésnek mégis van funkciója. A munka előrehaladtával kiderült, hogy a sXe, amely tulajdonképpen normák halmaza, ugyanúgy *következetes jellegzetessége* a hardcore punknak, mint például a társadalomkritikus hozzáállás: a kezdetektől fogva változatlanul jelen van a hardcore punk köztudatban – és nem mellékesen csakis abban – más következetes jellegzetességekkel együtt bázisát képezi annak, sőt, jelenlétével speciálissá, felismerhetővé teszi azt. Ezen kívül többszörösen is bebizonyosodott, hogy a megújulás, a bevett keretek közötti bővülés lehetőségét nyújtja a hardcore punknak: időről-időre új embereket vonz be, és olyan új elemeket segít beemelni, mint a vegetarizmus és a vegánizmus, vagy akár a *krishnacore*, az NSsXe feltűnése pedig az újbóli öndefiníálásra ad lehetőséget.

A hardcore punkhoz képest a sXe ezen kívül *opcionális identitás* is, amely a hardcore punk identitás mellé – és a terepen tapasztaltak alapján csakis amellé – választható. Történetéből világosan kitűnik, hogy egy olyan konstruált identitásról van szó, amely akár a hálózati társadalom identitásteremtő módozatainak egyik példája is lehetne. Manuel Castells az identitásteremtés három formáját különíti el (legitimáló, rezisztens és projektidentitás), amelyek közül a sXe a projektidentitás⁵⁴ kategóriájába sorolható, hiszen – bár nem az átfogó társadalmi struktúra átalakítására törekszik – a maga szintjén (ifjúsági kultúra) tükörként funkcionál, és benne rejlik a szűkebb körű változtatás potenciálja. A projektidentitás Castells szerint azzal a haszonnal jár képviselői számára, hogy *alanyokat* teremtsen, „akikben él a kívánság, hogy individuumként, egyéniségként létezzenek” (CASTELLS, 2006: 32). Mindez igaznak bizonyul a sXe esetében, és ilyen módon igaz rá az a megállapítás is, miszerint „az

⁵⁴ Castells szerint akkor beszélhetünk projektidentitásról, amikor „a társadalmi szereplők – a hozzáférhető kulturális építőanyagok felhasználásával – új identitást építenek ki, újjal meghatározva helyzetüket a társadalomban, és ennek révén az átfogó társadalmi struktúra átalakítására törekednek.” (CASTELLS, 2006: 30)

individualizmus [...] lehet a 'kollektív identitás' egyik formája". Ez magyarázatot ad arra, hogy hogyan lehetséges az, hogy az individualista sXe egyben csoportidentitásként is funkcionál.⁵⁵

A két jelenség viszonyának lényege mindent összevetve a következőképpen fogható meg: a sXe következetes jellegzetességként hozzájárul ahhoz, hogy a hardcore punknak szubsztanciája legyen és szubkultúraként képes legyen a fennmaradásra, a hardcore punk pedig referenciakeretet, és nem utolsósorban egy közösséget ad a sXe-nek, amelyben – önmagában véve hiába individualista – mégis megvan a közösségi lét iránti igény, hiszen e keret nélkül nem volna értelmezhető, és valószínűleg nem is maradna fenn hosszútávon.

⁵⁵ Beszélgetőtársaim közül kevesek nyújtottak egyértelmű definíciót, amikor arra kértem őket, hogy fogalmazzák meg, mi is az a sXe. A legtöbben azt mondták el válaszként, hogy milyen normák szerint élnek, és arra a kérdésre, hogy hogyan magyarázzák meg egy ismeretlennek, hogy miért nem isznak alkoholt, azt válaszolták: a hardcore punkhoz kötődő *gondolkodásmódként* szokták meghatározni. Többen éltek az életstílus, illetve életmód fogalmával is (természetesen nem olyan módon alkalmazták ezeket, ahogyan a tudományosság szokta), illetve gyakran azonosították a sXe-et hardcore punk absztinenciaként. Előfordult továbbá, hogy egyszerű szlengszónak nevezték – ebben a gesztusban a címkézés elutasítása érhető tetten.

VII. KONKLÚZIÓ

A poszt-szubkulturalista teóriák szerint a nyolcvanas-kilencvenes évek során markáns változás történt azon jelenségek terén, amelyeket a tudományosság az ezt megelőző időszakban a szubkultúra-kutatás keretein belül tárgyalt. Az elméletek egy olyan alapvető, szélesebb szociokulturális szinten is érvényesülő változásról beszélnek, amelynek előzménye a kulturális javak áramlásának eddig sosem látott mértékű felgyorsulása, következménye pedig a közösségformálódás módjának és végeredményének módosulása. Maffesoli gondolatmenetét követve a közösség helyét a közösségiség vette át, amelyben ugyanúgy benne foglaltatik a társas lét iránti igény, de utóbbi mégis egészen más, kevésbé stabil viszonyrendszert jelent. Az említett elméletek tulajdonképpen ezt a folyamatot vetítik ki azoknak a jelenségeknek az átalakulására is, amelyeket mindaddig *szubkultúra* névvel illettek. Azt mondják, hogy a szubkultúrák korának vége: a hitelesség kérdése és az elkötelezettség már nem fontos; sokkal inkább jellemző az, hogy a fiatalok gyors egymásutánban, pillanatnyi kedvük és igényeik szerint váltogatják kötődéseiket. A változás regisztrálásának következtében kérdésessé vált az, hogy mennyire maradt használható elméleti keret a *szubkultúra* megnevezés, és számos új terminus született, amelyek előbbi helyettesíteni.

A poszt-szubkulturalista elméletek megállapításai számos kérdést vetnek fel – ezek a kérdések inspirálták a dolgozat megírását. Mérhető-e például ez a változás? Valóban eltűntek-e azok a jól körülhatárolható entitások, amelyeket *szubkultúra* névvel illett a tudományosság? És ami ugyanennyire fontos: nem lehetséges-e az, hogy ezek a jelenségek valójában *sosem* voltak annyira stabilak és homogének?⁵⁶ Talán nem csak maguk a vizsgált jelenségek változtak meg, hanem a tudományosság is másként gondolkodik róluk: korunk kutatási tendenciáinak megfelelően a homogén, „jól” elemezhető jelenségek helyett nagyobb hangsúlyt kap a komplexitás, a töredezettség vizsgálata, ami annak köszönhető, hogy maga a tudományos gondolkodás is cizelláltabbá, reflexívebbé vált.

Az internet szélesebb körű elterjedése, a közösségi média hangsúlyos jelenléte a mindennapokban, illetve számos egyéb tényező alapvetően ki kellett hasson a közösségszervezés stratégiáira (hiszen láthattuk, hogy az információk terjesztésének és gyűjtésének módjai a hardcore punkban is változáson estek át), de a kérdés másik oldalát is

⁵⁶ Elgondolkodtató, hogy a hardcore punk kialakulása pontosan arra az időszakra tehető, amelyet Muggleton a *szubkulturális fragmentáció* korának nevez; Kahn-Harris nyomdokain haladva (KAHN-HARRIS, 2004) feltételezhetjük akár azt is, hogy a hardcore punk mintegy leszűrte a maga tanulságait a punk esetéből, és talán éppen ezért rendelkezik olyan beépített stratégiákkal (például az *underground* logikával), amelyek alkalmassá teszik a posztmodernség kiküszöbölésére.

érdemes megvizsgálni, hiszen a tudományos kutatás fókuszváltásai módosíthatják az egyes jelenségekről való gondolkodást.⁵⁷ Éppen ezért az volt a dolgozat célja, hogy lehetőség szerint több oldalról, többféle tudományos nézőpontot alkalmazva vizsgálja tárgyát. Igyekezett bemutatni azt, hogy a tárgyalt jelenségeket egyszerre jellemezheti az elkötelezettség fontossága és a stabilitás, illetve a posztmodernség bizonyos jegyei, vagyis a jelenségek mélyebb megismerésének és elemzésének szempontjából nem biztos, hogy a legcélravezetőbb megoldás az, ha kizárólagosan egy megközelítés, egyetlen „igazság” mellett foglalunk állást.

A tudományosság nézőpontjait és azoknak átalakulását érdemes akkor is figyelembe venni, ha nem a jelenségek, hanem a terminusok változásáról van szó. A *szubkultúra* fogalmát például gyakran éri az a kritika, hogy nem teszi lehetővé az objektivitást, hiszen túlságosan köznapis és zavaróan tág jelentésű kifejezéssé vált, ebből fakadóan pedig tudományos alkalmazása is konfúz. Nem gondolom, hogy a kifejezés köznapivá válásának feltétlenül befolyásolnia kellene annak tudományos használatát, és azt sem, hogy amennyiben mégis így van (bár nem hinném, hogy két, beszédmódjában egymástól hagyományosan ennyire távol álló közeg szóhasználatára között mindenképp ok-okozati összefüggést kell feltételezni), akkor azt csak zavaró behatásként lehetne értelmezni.⁵⁸ Nem szabad megfeleldkezni arról sem, hogy a *szubkultúra* terminust a tudományosság alkotta, ahogyan sokat kritizált jelentésével is a tudományosság ruházta fel. Ugyanennek a tudományosságnak hatalmában áll az, hogy a *jelentésen* változtasson és pontosítsa, és ne a terminuson – ez már csak azért is lehetne hasznosabb megoldás, mert kevesebb kárt okozna a már birtokában lévő információk rendezésében.⁵⁹

Mindezek tükrében úgy vélem, nem kell feltétlenül elvetni a *szubkultúra* terminus használatát. Paul Hodkinson szubsztancia-elmélete például olyan jól követhető elemzési sémát adott, amely úgy oldja fel a *szubkultúra* terminus problémáját, hogy „a kecske is

⁵⁷ A poszt-szubkulturalista írások gyakran a stílus heterogenitásával példázzák a kötődések multiplicitását (ez valószínűleg azért van így, mert a poszt-szubkulturalista elméletek alapvetően a CCCS módszereit igyekeznek felülbírálni – a CCCS kutatásai pedig hangsúlyosan foglalkoztak a stílus kifejezőerejével). Én azt gondolom, hogy ennél célravezetőbb lehet – főleg, ha valóban kötődésekről, vagy azoknak hiányáról beszélünk – az identitásra helyezni a hangsúlyt, és azt vizsgálni, hogy az emberek hogyan gondolkodnak saját magukról és kötődéseikről, hogyan definiálják azokat önmagukhoz képest. Nem hiszem, hogy a stílus elemzéséből egyértelműen levezethető az, hogy egy egyén milyen jellegű kötődésekkel rendelkezik; a stílus nyomán azokat legfeljebb feltételezhetjük. Ezen kívül, ha igazat adunk az elméleteknek abban, hogy a fogyasztott javak kiválasztása már nem feltétlenül mutatja az egyénnek a társadalomban betöltött szerepeit, státuszait, akkor nem biztos, hogy a stílus a legmegfelelőbb alap a kötődések természetének elemzéséhez.

⁵⁸ Annak megfigyelése, hogy a hardcore punkok hogyan használják émikus terminusként a tudományosságban is bevett kifejezéseket, kimondottan hasznosnak bizonyult a kutatómunka kimenetelének szempontjából.

⁵⁹ Nehéz elképzelni például, hogy egyszer csak megváltozik a tudományterület neve – szubkultúra-kutatásról például *neo-törzs*-kutatásra. Az utóbbi időben leginkább a populáris zene-kutatáson belül foglalkoznak szubkultúrákkal; az azonban, hogy ilyen feltűnően uralja a kutatásokat ez az elemzési keret, további kérdéseket vet fel: például azt, hogy vajon csak a zenei alapon szerveződő jelenségek esetében merülhet fel a *szubkultúra* terminus használata, vagy egy másfajta megközelítés másfajta jelenségeket vonhat a kutatás homlokterébe?

jóllakik, a káposzta is megmarad”: szükségtelenné teszi azt, hogy új terminusok homályosan definiált rengetegében bolyongjon a kutatás, másrészt lehetővé teszi azoknak az aspektusoknak a vizsgálatát is, melyeket a poszt-szubkulturalisták hiányoltak.

Annak ellenére, hogy alapvetően a szubkultúra-fogalom megtartása és újradefiniálása mellett érvelek, egy másik terminus létjogosultságát is el kell ismerni, amelyet véleményem szerint lehetséges a *szubkultúrával* párhuzamosan, sőt azzal összefüggésben használni. A *színtér* terminusról van szó, amelynek émikus használata valóban fontos tényező lehet akadémikus használatának igazolásában is. Adatközlőim *mindkét* terminust gyakran használták, amikor a hardcore punk mibenlétét próbálták meghatározni. A terepmunka során az derült ki, hogy nem véletlenül teszik ezt: két különböző dolgot próbálnak megfogni, amikor egyik vagy másik használata mellett döntenek.⁶⁰ A *szubkultúra* szót leginkább akkor használják, amikor a hardcore punk *elvont* aspektusairól beszéltek⁶¹ – mindazon alkotóelemek soráról, amelyek a hardcore punk szellemiség ideáltipikus eszme- és elvrendszerét alkotják –, illetve a jelenségről mint elvont és általános értelemben vett entitásról. A *színtér* terminust ezzel szemben főleg akkor használták, amikor ennek a rendszernek vagy referenciakeretnek a kivetüléséről, megvalósulásáról, gyakorlati aspektusairól beszéltek, például a jelenség történeti dimenzióiról, vagy arról, hogy egy adott városban, esetleg Magyarországon hogyan szerveződik, hogyan működik a hardcore punk közösség. Éppen ezért úgy vélem, a két terminus használata – mind a tudományosság, mind pedig a kutatottak közegeiben – kiegészíti egymást.

Mindezek után sor kerülhet az elemzett jelenségeknek a poszt-szubkulturális fordulat kontextusában való elhelyezésére is. Az eddigiekből kiderülhetett, hogy egyetérttek azzal a kritikával, miszerint a poszt-szubkulturalisták hajlamosak homogenizálni, és látókörükből száműzni azokat a jelenségeket, melyek nem felelnek meg maradéktalanul a posztmodern törvényeinek. A hardcore punk és a Straight Edge vizsgálata alkalmasnak bizonyult annak bizonyítására, hogy a *szubkultúra* fogalmát árnyalni szükséges, és hogy – bár a sokat emlegetett posztmodern érzékenység valóban létezik – a poszt-szubkulturalista elméletet is fenntartásokkal kell kezelnünk egészen addig, míg nem kapunk árnyaltabb, empírián alapuló képet a tárgyalt jelenségekről.

A sXe a hardcore punk részeként egyszerre ad lehetőséget a közösségi lét és a posztmodern individualizmus megélésére. Tulajdonképpen ez a hardcore punk egyetlen

⁶⁰ Nem készítettem pontos statisztikát, de az írásban is rögzített interjúszövegeket visszaolvasva a megfigyelés relevánsnak tűnik.

⁶¹ Ha jól meggondoljuk, a terminust eleve arra találta ki a tudományosság, hogy elvont formában fejezze ki a jelenségek mibenlétét – nem meglepő, ha a résztvevők jól ráéreznek erre!

posztmodernnek nevezhető vonása, hiszen individualista, többféle interpretációja létezik, és az egyéni igényeknek megfelelő szelektálásra is lehetőséget biztosít. Ugyanakkor olyan posztmodernséget hordoz, amelynek mindenki által ismert határai vannak, így az még „ellenőrizhető”, kordában tartható: a sXe normák teret engednek a posztmodern viselkedésmódnak, de annak csak bizonyos aspektusait engedik érvényre jutni. A sXe normák együttese, illetve a hardcore punk által biztosított fix keret, a hitelesség kritériumainak és az *edgbreak* fogalmának létezése, illetve a sXe esetében is működő *underground* logika korlátok közé szorítják a posztmodern szubkulturális viselkedést, csak a „megengedett” mértékben hagyják azt kiteljesedni. Ilyen módon az a posztmodern képlékenység, multiplicitás és ideiglenesség, amelyről a poszt-szubkulturalista elméletek beszélnek, a hardcore punkban – legalábbis annak tükrében, amit a kutatás annak általános törekvéseiről és önképéről derített ki – voltaképpen egyáltalán nem, a sXe-ben pedig csak korlátozottan érvényesül.

Dolgozatomban a hardcore punk és a Straight Edge példáján keresztül igyekeztem bemutatni, hogy ténylegesen megvalósul-e mindaz – és ha igen, milyen mértékben és feltételekkel – amit a poszt-szubkulturalista teoretikusok a közösség- és identitásformálódás új módozatairól mondanak. A kutatás során kiderült, hogy a poszt-szubkulturalista diskurzus állításai vonzóak, de ugyanúgy korlátozott érvényességűek, mint a szubkulturalista diskurzuséi: rátapintanak ugyan a korunkat jellemző folyamatok lényegére, és fontos kérdések megfogalmazására inspirálnak, bonyolultságukban azonban mégis túlegyszerűsítenek. Ennek kivédésére hatékony eszköz lehet a közösség- és identitásformálódás új módozatainak etnográfiai módszerekkel való vizsgálata, amely a realitás talaján, a működésben lévő emberi interakciók közelében maradva képes ellenőrizni az elméleteket.

VIII. FÜGGELÉK

1. sz. melléklet

Minor Threat: Straight Edge

I'm a person just like you
But I've got better things to do
Than sit around and fuck my head
Hang out with the living dead
Snort white shit up my nose
Pass out at the shows
I don't even think about speed
That's something I just don't need
I've got the straight edge
I'm a person just like you
But I've got better things to do
Than sit around and smoke dope
'Cause I know I can cope
Laugh at the thought of eating ludes
Laugh at the thought of sniffing glue
Always gonna keep in touch
Never want to use a crutch
I've got the straight edge

Forrás: <http://www.plyrics.com/lyrics/minorthreat/straightedge.html> (letöltés időpontja: 2012. 09. 07.)

2. sz. melléklet

Minor Threat: Out of Step

Don't smoke,
(I) Don't drink,
(I) Don't fuck,
At least I can fucking think.

I can't keep up,
I can't keep up,
I can't keep up,
Out of step with the world.

Spoken

Listen,
This is no set of rules,
Im not telling you what to do,
All im saying is im bringing up three things,
That are like so important to the whole world,
That I dont identify as much importance in,
Because of these things,
Whether they are fucking or playing golf,
Because of that I feel.

End Spoken

Forrás: <http://www.sing365.com/music/lyric.nsf/Out-Of-Step-lyrics-Minor-Threat/5467BB9B6F0A8BC148256C540024CBAE> (letöltés időpontja: 2012. 09. 07.)

3. sz. melléklet

Youth of Today: Youth Crew

Me you youth crew!

If the world was flat I'd grind the edge

To the positive youth my heart I pledge

X on my hand now take the oath

To positive youth to positive growth

To positive minds, to pure clean souls

These will be all my goals

Walk with me and my crew

There is so much shit we can do

And we won't stop until we're through

Forrás: http://www.lyricsmode.com/lyrics/y/youth_of_today/youth_crew.html (letöltés
időpontja: 2012. 09. 07.)

4. sz. melléklet

Youth of Today: No More

Meat eating flesh eating think about it
so callous to this crime we commit
always stuffing our face with no sympathy
what a selfish, hardened society so
No More
just looking out for myself
when the price paid is the life of something else,
No More
i won't participate
we've got the power we've got the might
to take whatever is in sight
not even worried, it's an unfair fight
well we've got a heart to tell us what's right
our numbers are doubling in 88
cause the people are starting to educate
themselves their friends and their families
and we'll have a more conscious society

Forrás: <http://www.lyricstime.com/youth-of-today-no-more-lyrics.html> (letöltés időpontja:
2012. 09. 07.)

5. sz. melléklet

Earth Crisis: Firestorm

Street by street. Block by block. Taking it all back.
The youth's immersed in poison--turn the tide
counterattack. Violence against violence, let the roundups begin.
A firestorm to purify the bane that society drowns in. No
mercy, no exceptions, a declaration of total war.
The innocents' defense is the reason it's waged for.
Born addicted, beaten
and neglected. Families torn apart, destroyed and abandoned.
Children sell their bodies, from their high they fall to drown.
Demons crazed by greed cut bystanders down.
A chemically tainted welfare generation.
Absolute complete moral degeneration.
Born addicted, beaten and neglected.
Families torn apart, destroyed and abandoned.
Children sell their bodies, from their high
they fall to drown. Demons crazed by greed cut bystanders down.
Corrupt politicians, corrupt enforcement, drug lords and
dealers; all must fall. The helpless are crying out.
We have risen to their call. A firestorm to purify.
Forged in the flames of chaos.
Hammered by trials to tempered steel. Convictions, tried and tested,
onto a razor's edge, that's true and real.
Wrought between the hammer and the anvil, strengthened to never break.
The weakness that surrounds is the evil that I forsake.
Never have I taken in vain the sacred vessel of my soul. I am the master
of my faith, my destiny I control. Nobility lies in actions,
corrections where once was wrong. Ascension from evil with a
heart that's true and strong. Through this veil of shadows,
the light of truth is my only guide. A knight unyielding. To the X I'm crucified.

Forrás: <http://www.darklyrics.com/lyrics/earthcrisis/firestorm.html#1> (letöltés időpontja: 2012. 09. 07.)

6. sz. melléklet

Earth Crisis: Destroy the Machines

Destroy the machines that kill the forests, that disfigure the earth.

Ecotage when efforts to reason

fail and no longer have worth.

Direct action is the only choice when wild lands are faced with destruction. Now is the time for counter-aggression. With every day that passes the assault on nature accelerates. For the industrial nations' excessive ways this world they devastate.

Every biome on every continent in under man's attack.

With everything to lose we've drawn the

line to hold them back. New bridges,

roads and dams pave the way to develop what wilderness remains.

All must be prevented or

destroyed for the wild lands to sustain.

Fighting to save the animals. Their freedom is our peace.

For their habitats

preservation, for the violence against them to cease.

Earth liberation through ecodefense. To halt the insanity of the yellow death machines advance.

Forrás: <http://www.darklyrics.com/lyrics/earthcrisis/destroythemachines.html#3> (letöltés időpontja: 2012. 09. 07.)

7. sz. melléklet

Rodolf Hervé fotója 1990-ből

Forrás: http://index.hu/nagykep/2012/09/16/az_alternativ_rendszervaltas/ (letöltés időpontja: 2012. 10. 01.)

8. sz. melléklet

DEERHEART – a fanzine néhány oldala

LEVEL UP!

SRÁCOK A VIHARSAROKBÓL

Mi vagyunk a Level Up! a Viharsarokból, Békésről. 2010 júliusában alakultunk a Built For Life-ből. A névváltás oka az volt, hogy az egyik gitárosunk kilépett és a zene is sokat változott, "fejlődött". Szeptemberben vettünk fel egy demót, 8 szám 13 percben amit myspace-ről le is tudtok tölteni (www.myspace.com/leveluphc). Úgy néz ki több formában is ki lesz adva, ezek: egy 3-3 számos split a vespéremi Can't Break Me-vel, egy másik split az Indonéz Struggle of Youth-al a Don't Talk Records gondozásában, és lesz 15 db kazetta is a Solidarity Fanzine 3-as számához, a lista még nem teljes, de a többi legyen titok. Szeptemberben volt a bemutatkozó bulink Szentesen, amúgy bárhova szívesen megyünk játszani benzinpénzért, jó lenne nyomni minél több bulit. Jövő tavaszra pedig tervezünk egy 3-4 számos ep-t, amit magyar és angol nyelven is felvesszünk, meg jó lenne meg kijutni játszani külföldre is. Köszönjük, hogy beleraktál a fanzinodba!

L.U.!

--- --

-Itt lett volna egy fasza beszélgetés Marcival, a Level Up! tagjával, de valamilyen úton-módon eltűnt az interjú fele a gépemről. Nem tudom, hogy ezt hogy csináltam, de kurvára ki vagyok akadva, mert szerettem fasza kis beszélgetés volt... És ráadásul 2 éjszakai tanulástól is megfosztottam emiatt Marcit. Elnézést szeretnék tőle és a zenekartól kérni, a harmadik számban mindenképp szeretném a srácokat meginterjúvolni. Addig is szurkolok nekik, hogy beinduljon a dolog! YO!

A Kék Sisak

Tények, történetek, érdekességek az ENSZ-békefenntartók 'áldozatos munkájáról'. Érdekes, hogy az emberek többsége még hisz ebben a sz*rban... Mást sem látunk a híradásokban, csak UN feliratú dzsippeket, tankokat, fegyveres katonákat. Keleten, Afrikában vagy bárhol, ahol békére éhes emberek élnek és ezütközik van arra, hogy a nyugati nagyhatalmak pusztán jóindulattal állomásozzanak országukban... A BEKE JEGYÉBEN!

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 1945-ben jött létre a Népszövetség jogutódjaként; alapító okirata szerint főként azért, hogy minden lehetséges módon megakadályozza a háborúskodást.

Működésének alapelveiben három békebarát tömeggyilkos: Churchill, Roosevelt és Sztálin állapodott meg 1945 februárjában, a Krim szigeti Jaltában. (A Nyugat ugyanezer a konferencián adta el Kelet-Európát a szovjeteknek)

Az ENSZ szervezeteinek tagja többek közt a WTO (Kereskedelmi Világszervezet), az IMF (Nemzetközi Valutaalap) vagy a Világbank-csoport mellett – a kéksisakos társaság is, ami hivatalosan az ENSZ békefenntartó ereje.

A békefenntartók feladata – a többi tagszervezethez hasonlóan –, hogy segítse az államok közötti együttműködést a nemzetközi jog és béke, a gazdasági fejlődés, a szociális ügyek és az emberi jogok terén. Tények tudatában azonban máshogy fest a dolog:

- A kéksisakosok közvetlen főnöke a Biztonsági Tanács, melynek az alapításkor az USA, Kína, Nagy-Britannia, Franciaország és a Szovjetunió voltak a tagjai
- A békeharcosok mai napig tartó, látványos impotenciáját előre láthatóan kódolták a rendszerbe, ugyanis a Tanács minden tagja vétőjoggal rendelkezik, tehát a kékek csak akkor akciózhatnak, ha nem sértenek nagyhatalmi érdeket!

A békefenntartók bénázásának osztálypéldája a magyar '56-os szabadságharc. A képle igen egyszerű: a szovjet érdekeltségi zónába tartozó, Közép-Európai ország lakóit elkergetik az államot irányító terrorista bandát – legalábbis erősen próbálkoztunk –, az oroszok válaszul inváziót indítanak (és mivel a Biztonsági Tanács tagjairól van szó), természetesen megakadályozzák, hogy az ENSZ közbeavatkozzon. Persze erről elfelejtettek szólni a Világszervezet vezetői a hűlye magyaroknak. 1956 őszén a fél ország szopot országunkat megszabadítsák a ruszki hordától.

Egyszerűen szánalmas, hogy ezek után miképp próbálta menteni az ENSZ a humanista imázsát, miután csendestársként tudomásul vették Moszkva agresszióját, 1958 decenberben nyilatkozatban ítélte el a történeteket, a magyar nép elnyomását és a szovjet katonai megszállást.

EJNYE-BEJNYE! Csúnya oroszok! Rossz fát tettek a tűzre...

Persze csak ezek után is volt jócskán elcsesztett békemisszió. Például az 1994-es ruandai események is ide tartoznak.

OMR

ORANGE MOUSTACHE RECORDS

Kérlek mutatkozz bel!

-Ádám vagyok Nyíregyházáról, jelenleg egyedül csinálom az egész kiadót, ami 2010 nyara óta működik.

Hogy jött az ötlet, hogy kiadót csinálj?

-Mindig is nagyon szerettem új bandák után kutatni, aztán ha találtam valamit, ami tetszett, azt másokkal megosztani. Régebben ez a megosztás blog formájában történt, elég sokat írogattam. Most ha találok egy zenekart, akik szerintem jók, akkor megpróbálunk együtt valami kezzel foghatót összerakni. Ez szerintem elég nagy segítség olyan bandáknak, akinek nincs idejük/kreativitásuk/pénzükhöz ehhez. Másrészt itthon nagyon kevés DIY kiadó van, pedig szerintem szükség lenne rájuk.

Hogyan működik a kiadó? Vannak segítők?

-Szinte mindent egyedül csinálók, a borítók megrajzolásától, a cd-k írásán, festésén át, egészen a postázásig. Persze van néhány barátom és ismerősöm, akik ha tudnak valamiben, akkor besegítenek.

Milyen bandákkal dolgoztál eddig és kik vannak tervben?

-Eddig egy kézzel fogható kiadványra van az OMR-nek. Ez pedig a "Libido Wins - The Outcasts Of Outcasts" cd. Ők az egyetlen magyar banda, akikkel eddig dolgoztam.

Novemberben, ha minden jól megy, jön a "Black Hole Kids demo" kazetta, "Coup D'etat - Zwei" cd és "Hello Dagger - Tarmia" szintén cd formájában. Lesz itt még 1. Witness diszkográfia meg Guillotines-ék új cucca is, de ezek már valószínűleg csak jövőre.

Hogy fogynak, mennyire van kereslet a kiadványokra? Vannak visszajelzések?

-Mivel nem megy túl régóta a kiadó, így csak az OMR01-ről tudok nyilatkozni. Ebből ugye 20 darab készült első körben, meglepő módon egy hét alatt el is ment az összes, még külföldről is voltak, akiket érdekelt. Három-négy embertől kaptam visszajelzést, részükről teljesen pozitív volt, tetszett nekik a cucc, ennek pedig nagyon örülök.

A szélsőséges hutak a ruandai hadsereggel karöltve 800.000 tutszit és mérsékelt hutut mészároltak le röpké 4 hónap alatt. A mészárlást szó szerint tessék érteni. A derék ENSZ-esektől mindössze annyi telt, hogy a mészárlás kezdetén összecsomagoltak, és élegánsan távoztak a Közép-Afrikai országból. Az viszont tényleg nem gesztus, hogy csak több esett le neki, hogy valószínűleg nem a legjobb lehetőséget választotta a békehadtest kivonásával. Három évvel később ez a szimpatikus uniember megkezdte 10 éves elnöki ciklusát az Egyesült Nemzetek elnöki székében, s a Béke Nobel-díjat is e minőségében vette át 2001. december 10-én. - Egyébként 1988-ban ugyanezt a díjat maga a békefenntartó szervezet kapta. Szívóbi gratulálók mindenkinek, elsősorban a Nobel-bizottság érzékeny lelkű humanistáinak. - Bravó!

Ruanda után egy évvel, a '95-ös srebrenicai muzulmánirtást is kimért távolsággal figyelték a békefenntartók. Mit sem törődve a szemük láttára zajló etnikai tisztogatást. Gondolom, senkinek sem kell bemutatni a Dél-Szláv háború bűnzárát és Ratko Mladic nevet, aki a Szerb Köztársasági Hadsereg és a „Skorpik” néven elismert elit „alakulat”. 1995 nyarán kezdődött az egész. A fiúkat és férfiakat kivégezték, a nőket pedig szisztematikusan végigérszakolták. A városban tartózkodó mintegy 400 holland kéksisakosnak ellenben kutyája baja sem lett, bár állítólag némelyiket rettető unalom gyötörté a nagy semmittevésben. Itt van még ez is: 2005-ben a kongói misszió marokkói résztvevő például kislány megerőszakolásával vezették le fölös energiájukat.

Vagy: 1997. június 24-én Village Voice címlapján megjelent jól sikerült fotók megfigyelhet, hogy belga kéksisakosok épp nyílt lángon sütnék meg egy szomáliai kislányt. (Később amúgy a katonai bíróság 1 hónap börtönrre és 200 fontos pénzbüntíre ítélte öke Uganyancsa a Village Voice hozott le egy fotósorozatot, amelyen egy békefenntartó éppen egy halott szomáliai kislány tetemére vize.

Akkor tehát az ENSZ békefenntartói a BEKE ügyéért akár életüket is áldozni kész hősök, vagy netán mégis inkább a mindenkor szuperhatalom béke-színűre maszkírozott terroristái?

Egyébként egy régebbi irodalmi újság már foglalkozott ezzel a témával, ami nemrég a kezembe akadt és szembe-sülve az ott olvasottakkal mélységesen felháborodtam. Ezután döntöttem úgy, hogy az ott olvasottakra támaszkodva, leírom én is ezeket a dolgokat, mert szerintem mindenképp tanulságos dolgokról van szó. Például mindenképp érdekes dolog belegondolni abba a cikk elolvasása után, hogy 1988-ban odaítéltek ezeknek a mocskoknak a Béke Nobel-díjat. Kofi Annanról már ne is beszéljünk... Lehet, hogy kicsit nyersre és kevésbé szórakoztatóra sikerült a cikk, de jó ha tudjuk, mi történik körülöttünk a világban... 'béke' címkével ellátva!

TRUSTING

Kérlek mondj pár mondatot a zenekarról!

A zenekart Korcsmáros László alapította 2009 tavaszán. Alakulási sztori nálunk szerint elég egyszerű történet, mivel gyerekkori barátok alkotják a Trusting-ot. Egy tagcsere után le is tisztázódott a felállás:

Korcsmáros László /alapító/dob/, Kovács-Andor Gábor /gitár/, Nikl Bence /gitár/, Dörnyei Patrik /basszusgitár/ és Tóth Ádám /ének/. Így minimális összeegből neki is láttunk a zenekar beindításának. Első koncertünk 2009 nyarán a Matyipotter által szervezett Risefest volt, ami mellesleg az eddigi legnagyobb balaton-parti hardcore buli volt szerintem.

Újjonc zenekarnak számítok. Hogy próbáltok érvényesülni?

Legfőképpen koncertezéssel próbáljuk minél több emberhez eljuttatni a zenénket, illetve a reményekhez fűződően a közeljövőben elkészülő rekordunkkal próbáljuk a szintén belül széleskörűen ismertté tenni a zenekart.

Hogyan látjátok a magyar, illetve a környékbeli hc-életet? Szerintetek mik a hiányságok ezzel kapcsolatban, és miként lehetne problémákat orvosolni?

–Ha egyáltalán van értelme...

A vidéki hardcore show-k amikre túlsúlyba járunk, elég családias buliknak számítanak, mondhatni, hogy egy kisebb baráti kört alkot a vidéki hardcore rajongótábor. Ezek rendszerint nagyon pozitív hangulatúak. A magyar hc véleményem szerint nagyon megosztott. Pest és vidék=ég és föld. Más emberek, más mentalitás, és ebből eredően sajnos érik atrocitások a vidékieket. Ennek ellenére, hogy valami pozitívumot is említek, vannak fővárosi barátaink is, akik természetesen kivételnek számítanak ilyen szempontból.

Hallottam már itt-ott számokat. Hallatszok rajta egy jó adag Verse-Have Heart botthatás. Nagy hatással van a zenétekre más zenekarok munkássága?

Azt nem mondanám, hogy kifejezett nagy hatással van a zenénkre, de igen, vannak inspiráló jellegű zenekarok pl.: I Rise, Verse, Killing the dream, Have Heart.

A Through all ages című számotok szerintem zseniális. Mit szeretnétek elmondani ezzel a számmal? Illetve mik azok a dolgok, problémák, amire általában fókuszálni szoktatok a szövegeitekben?

A Through all ages gyakorlatilag egy társadalomelméleti problémát vázol fel. A gazdag tehetős 'hatalommal' rendelkező ember és a 'szegény' vagy helyesebben átlag ember kapcsolatát boncolgatja. Legfőképpen társadalomkritikai jellegűek a számok, de előfordul közöttük személyesebb témájú is. A Trusting már a névből eredendően is a megoldások híve, de építő jellegű gondolatokon kívül előfordul úgy mond "negatívabb" ki-csengésű szerzemény is.

Ha meg kéne említened pár magyar zenekart, akik szerinted faszák, akkor melyek lennének azok és miért?

Plan Beer például. Nagyon rendes srácok. Akkor Think Again, a Wasted Struggle, de mindenképpen megemlíteném a Fuseism-ot akik szintén jelentős képviselői a hazai színtérnek. A Hero.com és még sokan mások.

Mi álmaid netovábbja?

Ez nagyon nehéz kérdés, mert nagyon sok dolog van amit meg szeretnénk valósítani ezért egyet nem tudnék kiemelni.

Mi a véleményed a rosszindulatú pletykákról és egyebekről, amit egykori barátok zenekarok, okoskodó hülyegyerekek írtak másokról? Mi lehet ennek az oka szerinted?

Mivel kaptunk mi is hideget-meleget, ezzel kapcsolatban csak annyit tudok mondani, hogy mindenki "a saját háza tájékán próbáljon meg söprögetni" és ne pedig mások bemocskolásával próbáljon előrelépni.

Okot nem nagyon tudnék mondani, mivel nem tudom megérteni az ilyesfajta embereket.

9. sz. melléklet

Színpadon a HoldxTrue; az énekes a sXe jelképének számító X-et viseli kézfejen. A fotó a Save the Gorilla elnevezésű hardcore punk jótekonysági koncertmaratonon készült, amelynek célja az volt, hogy egy nagyszabású hardcore punk-összefogás keretében, a koncertek során befolyt összeggel segítsen megmenteni a színtérhez több szállal is kötődő Gorilla vegán büfét. Forrás: www.keksz.net (letöltés időpontja: 2012. 04. 20.)

10. sz. melléklet

NSsXe röplap

Forrás: <http://therealresistance.blogspot.hu/2011/04/ns-sxe-hungary.html> (letöltés időpontja: 2011. 07. 04.)

IX. FORRÁSJEGYZÉK

ATKINSON, Michael

- 2003 The Civilising of Resistance: Straightedge Tattooing. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 24: 197–220.

Elérhető:

http://www.hawaii.edu/hivandaids/The_Civilizing_of_Resistance__Straightedge_Tattooing.pdf (letöltés időpontja: 2011. 03. 13.)

BENNETT, Andy

- 2005 Szubkultúrák vagy neo-törzsek? A fiatalok, a stílus és a zenei ízlés közötti kapcsolat újragondolása. *Replika*, 53. (2005. december): 127-143.

BENNETT, Andy

- 2011 Post-subcultural turn: some reflections 10 years on. *Journal of Youth Studies*, First published on: 22 March 2011 (iFirst)

Elérhető:

<http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a935243512~frm=titlelink?words=the%20post-subcultural%20turn%20some%20reflections%2010%20years%20on>

(letöltés időpontja: 2011. 04. 19.)

CASTELLS, Manuel

- 2006 Közösségi mennyországok: identitás és életcélok a hálózati társadalomban. In: Uő: *Az identitás hatalma*. (Az információ kora, II. kötet) Budapest, Gondolat: 27-102.

FARKAS Judit

- 2009 *Ardzsuna dilemmája. Reszocializáció és legitimáció egy magyar Krisna-hitű közösségben*. (Kultúrák keresztútján 11., szerk. Vargyas Gábor) Budapest, L'Harmattan.

GELLNER, Ernest

- 2004 A nacionalizmus kialakulása. A nemzet és az osztály mítoszai, In: Kántor Zoltán szerk.: *Nacionalizmuselméletek (szöveggyűjtemény)*. Budapest, Rejtjel Kiadó: 45-78.

GREENER, Tracy – HOLLANDS, Robert

2006 Beyond Subculture and Post-subculture? The Case of Virtual Psytrance. *Journal of Youth Studies*, 9: 4: 393-418.

Elérhető:

<http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a757731127~frm=titlelink> (letöltés időpontja: 2011. 04. 19.)

HAENFLER, Ross

2004a Collective Identity in the Straight Edge Movement: How diffuse movements foster commitment, encourage individualized participation, and promote cultural change. *The Sociological Quarterly*, Vol. 45, No. 4, Autumn. Elérhető: <http://www.jstor.org/pss/4121210> (letöltés időpontja: 2011. 04. 11.)

HAENFLER, Ross

2004b Rethinking Subcultural Resistance: Core Values of the Straight Edge Movement. *Journal of Contemporary Ethnography* 33: 406-436. Elérhető: <http://jce.sagepub.com/cgi/content/abstract/33/4/406>
vagy: <http://www.pineforge.com/newman7study/articles/Haenfler.pdf> (letöltés időpontja: 2011. 03. 12.)

HAENFLER, Ross

2006 *Straight Edge: Clean-living Youth, Hardcore Punk and Social Change*. New Brunswick, New Jersey and London, Rutgers University Press.

HODKINSON, Paul

2002 *Goth. Identity, style and subculture*. Oxford, Berg.

KAHN-HARRIS, Keith

2004 Unspectacular Subculture? Transgression and Mundanity in the Global Extreme Metal Scene. In: Bennett, Andy – Kahn-Harris, Keith (eds.): *After Subculture: Critical Studies in Subcultural Theory and Research*, Houndmills, Basingstoke, Hampshire, Palgrave Macmillan: 107-118.

MAFFESOLI, Michel

1996 *The time of the tribes : the decline of individualism in mass society*. London, Sage Publications.

MILENKOVIĆ, Dario

2007 The Subcultural Group of Hardcorepunk. Sociological Research of the Group Members' Social Origin and their Attitudes to Nation, Religion and the Consumer Society Values. *Philosophy, Sociology and Psychology*, Vol. 6, No 1.: 67-80. Elérhető: <http://facta.junis.ni.ac.rs/pas/pas2007/pas2007-05.pdf> (letöltés időpontja: 2011. 03. 14.)

MUGGLETON, David

2005 A poszt-szubkulturalista. *Replika*, 53. (2005. december): 111-126.

MULLANEY, Jamie L.

2007 "Unity Admirable but Not Necessarily Heeded": Going Rates and Gender Boundaries in the Straight Edge Hardcore Music Scene. *Gender and Society*, Vol. 21, No. 3 (June): 384-408. Elérhető: <http://www.jstor.org/stable/27640975> (letöltés időpontja: 2011. 03. 22.)

STRAW, Will

2001 Scenes and sensibilities. *Public*, vol. 22/23, pp. 245-257.
Elérhető: <http://strawresearch.mcgill.ca/StrawPublicScenes.pdf> (letöltés időpontja: 2012. 01. 10.)

TÓFALVY Tamás (szerk.)

2008 Zene, műfajok és online közösségek. Extrém színterek. *Replika*, 64–65.

TÓFALVY Tamás

2011 Zenei közösségek és online közösségi média. In: Tófalvy Tamás – Kacsuk Zoltán – Vályi Gábor (szerk.): *Zenei hálózatok. Zene, műfajok és közösségek az online hálózatok és az átalakuló zeneipar korában*. (Új Média Re:Mix, 5.) Budapest, L'Harmattan: 11-39.

VÁLYI Gábor

- 2007 Recsegő ütemek nyomában. Egy lemezgyűjtő szubkultúra változó „játékszabályai”. In: Jakab Albert Zsolt – Keszeg Vilmos (szerk.): *Csoportok és kultúrák. Tanulmányok szubkultúrákról*. (Kriza Könyvek, 29.) Kolozsvár, BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék és Kriza János Néprajzi Társaság: 51-74.

VÁLYI Gábor

- 2011 Kötődések hálózata. Társas tanulás a lemeztúró szintéren. In: Tófalvy Tamás – Kacsuk Zoltán – Vályi Gábor (szerk.): *Zenei hálózatok. Zene, műfajok és közösségek az online hálózatok és az átalakuló zeneipar korában*. (Új Média Re:Mix, 5.) Budapest, L'Harmattan: 40-70.

WILLIAMS, J. Patrick – COPES, Heith

- 2005 “How Edge Are You?” *Constructing Authentic Identities and Subcultural Boundaries in a Straightedge Internet Forum*. *Symbolic Interaction*, Volume 28, Number 1: 67-89. Elérhető:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1525/si.2005.28.1.67/abstract> (letöltés időpontja: 2011. 02. 10.)

WOOD, Robert T.

- 2006 *Straightedge: Complexity and Contradictions of a Subculture*. Syracuse, New York, Syracuse University Press.